

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044 250 30 00
www.hkr.se

**Självständigt arbete - Kunskapsöversikt, 15 hp,
Kurskod: GSX13L
Termin år: HT 2021
Fakulteten för Lärarutbildning**

Motivation till läsning av skönlitteratur

Legitimerade svensklärares erfarenheter
årskurs 1-3

Ida Hansson och Amanda Johansson

Författare

Ida Hansson och Amanda Johansson

Titel

Motivation till läsning av skönlitteratur

Engelsk titel

Motivation to read fiction

Certified Swedish teacher' experiences year 1-3

Handledare

Christoffer Dhal

Examinator

Anna Smedberg Bondesson

Sammanfattning

Pisa och PIRLS visar att Sverige har en lägre andel elever som har läslust jämfört med genomsnittet för EU- och OECD-länder. Unga svenska har en negativ inställning till läsning motsvarande för andra likvärdiga länder, vilket har lett till sämre läsförståelse och läsmotivation. Motivationen är en viktig faktor för att kunna uppnå ett rikt språk och ett intresse för att läsa skönlitteratur. Studiens syfte är att undersöka legitimerade svenskalärares erfarenheter av att arbeta för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur. Studiens frågeställningar är: Vilka arbetssätt och metoder, ökar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur och varför? Vilka övriga faktorer, påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur och hur? Genom semistrukturerade intervjuer och efterföljande enkät med fyra legitimerade svenska lärare i årskurs 1-3 undersöktes deras berättelser om vilka arbetssätt och metoder de använder sig av samt vilka övriga faktorer som påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Resultatet analyserades utifrån begreppen yttre- och inre motivation, estetisk- och efferent läsning, samt Chambers modell läsandets cirkel. Resultatet visade att lärarnas berättelser om vilka arbetssätt och metoder de använder sig av är: högläsning, boksamtal, läsutmaningar och tyst läsning. De berättade även att de yttre faktorerna är: tillgång till böcker, läsande förebild, hemmet, biblioteket, tid till läsning och digitala medier.

Ämnesord

Motivation, skönlitteratur, arbetssätt, yttre faktorer

Förord

Innan du börjar läsa vår studie vill vi passa på att tacka våra lågstadielärare som ville delta i vår studie och som bidrog till att vi kunde genomföra den. Utan er hade det inte varit genomförbart.

Vi vill även tacka dig, vår handledare Christoffer Dahl, som har handlett oss i vårt arbete.

Sist vill vi rikta ett stort tack till varandra för vårt fina samarbete som fortlöpt under hela studiens gång.

Tack!

Amanda Johansson & Ida Hansson

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.2 Bakgrund	6
1.2.1 Styrdokument	6
1.2.2 Varför är det viktigt med läsning?	6
1.3 Syfte och frågeställningar	7
2. Litteraturgenomgång	7
3. Teoretisk utgångspunkt	9
3.1 Yttre- och inre motivation	10
3.2 Läsandets cirkel	10
3.3 Efferent- och estetisk läsning	12
4. Metod	13
4.1 Semistrukturerade intervjuer	13
4.2 Urval	14
4.3 Genomförande av datainsamling	14
4.4 Bearbetning av data och analys	15
4.5 Etiska överväganden	16
5. Resultat och analys	16
5.1 Arbetsätt och metoder	17
5.1.1 Högläsning	17
5.1.2 Boksamtal	19
5.1.3 Läsutmaningar	22
5.1.4 Tyst läsning	24
5.2 Yttre faktorer som påverkar	26
5.2.1 Tillgång till böcker	26
5.2.2 Bibliotek	28
5.2.3 Läsande förebild	30
5.2.4 Hemmet	31
5.2.5 Digitala medier	33
5.2.6 Tid till läsning	35
6. Diskussion	37
6.1 Resultatdiskussion	37
6.2 Metoddiskussion	41
6.3 Betydelsen för vår yrkesroll och vidare forskning	41
7. Bilagor	43
8. Referenser	45

1. Inledning

Under vår tid i den verksamhetsförlagda delen av utbildningen har vi erfårit att åtskilliga elever i årskurs 1-3 saknar motivation till läsning av skönlitteratur och uttrycker att de läser för att de måste. Eleverna "läser" bara när läraren tittar på eleven, de byter böcker ofta för att slippa läsningen och för att få följa med sin kompis till biblioteket om det finns ett på skolan. Parson (2018) tar fram undersökningen *National Assessment of Educational Progress* som visar att 73% av alla fjärdeklass elever inte läser för njutning, utan för att det är ett måste. Även reportern Peter Letmark (2021) skriver i sin artikel i *Dagens Nyheter* att fler och fler unga svenskar tycker att det är slöseri med tid att läsa. Vi vill nu precisera att vi inom ramen för detta arbete endast fokuserar på läsning av skönlitteratur. Vilket betyder att när vi skriver ordet "läsning" menar vi att det endast avser läsning av skönlitteratur.

Anna Nordlund och Johan Svedjedal skriver i rapporten *Läsandets årsringar* (2020) om att motivationen bland svenska elever i mellanstadiet har sjunkit enligt PISA och PIRLS, vilket är internationella studier som undersöker elevers läsförmåga och attityder till läsning. De påvisar att Sverige har en lägre andel elever som har läslust jämfört med genomsnittet för EU- och OECD - länder. Unga svenska har en negativ inställning till läsning motsvarande för andra likvärdiga länder. Detta innebär enligt Nordlund och Svedjedal (2020) att minskad läsning leder till minskad lästräning, vilket i sin tur leder till sämre läsförståelse och minskad läsmotivation. Nordlund och Svedjedal (2020) tar även upp en enkätundersökning från Reading Comprehension 71 där de elever som deltog i undersökningen hade det lägsta intresset för skönlitteratur och en övervägande negativ attityd till svenskundervisningen. Genom deras undersökningar kan vi förstå att motivationen till läsning är ett problem i dagens samhälle. Det är en utmaning som är svår, fast att vi vet vilka positiva effekter läsning ger, ökar inte motivationen hos eleverna. Eleverna läser bara när de måste och genom undersökningarna kan vi se att resultaten blir allt sämre och sämre. Detta är något som är oroväckande och därför är det intressant att undersöka hur lärare arbetar med att öka motivation för läsning av skönlitteratur och vilka yttre faktorer påverkar elevernas motivation. Frågorna är viktiga för att veta hur vi som blivande lärare kan arbeta för att främja motivationen till läsning av skönlitteratur.

Efter att ha granskat ett antal forskningsstudier upptäckte vi att det finns bristande forskning om läsning och motivation med fokus på årskurs 1-3. Vi vill utifrån vår inledning undersöka vilka metoder eller arbetssätt, som enligt fyra legitimerade svensklärare i årskurs 1-3 främjar motivationen till läsning av skönlitteratur hos elever, men även vilka faktorer lärarna anser är avgörande för att öka motivationen till läsning av skönlitteratur.

1.2 Bakgrund

I detta avsnitt kommer vi att beskriva varför det är viktigt med läsning och vad det rådande styrdokumentet som lärare ska förhålla sig till, säger om motivation till läsning. Detta för att skapa en bakgrund till varför det är viktigt att inneha kunskaper om hur vi kan arbeta för att främja motivationen till läsning.

1.2.1 Styrdokument

Motivation till läsning bidrar till god läsförmåga som är viktigt för den fortsatta språkutvecklingen i skolarbetet. I grundskolans kursplan för svenska står det i syftet att "Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva"(Lgr11, 2019:257). Här betonas att det är viktigt att undervisningen stimulerar elevernas intresse för att läsa. Genom citatet kan vi även förstå att motivation är en betydelsefull faktor för att främja skönlitterär läsning. Motivationen är en viktig faktor för att kunna uppnå ett rikt språk och ett intresse för att läsa. Eleverna behöver känna en motivation till att läsa och arbeta med skönlitteratur då läsning bidrar till att eleverna uppnår målen i skolan.

1.2.2 Varför är det viktigt med läsning?

Enligt Lgr11 (2019) främjar läsning ett rikt språk som är viktigt för eleverna för att uppnå kunskapskraven men även för att kunna navigera sig i det komplexa samhället som vi lever i idag. Vi lever i ett samhälle där människor blir exponerade av information hela tiden. Genom läsning kan eleverna lära sig att kritiskt granska informationen och bli mer delaktig i det demokratiska samhället.

Enligt Skolverket (2020) är läsförståelsen viktig för att utveckla förmågan för kritiskt tänkande, sätta sig in i andras upplevelser och möta olika representationer av verkligheten. Vi vill bara poängtera att det pågår en diskussion bland forskare/teoretiker om att läsningen av skönlitterära texter kan främja elevernas förmåga till fantasi och inlevelse. Det är en viktig ståndpunkt för elevernas identitetsutveckling och för att utveckla förmågan att förstå andra individers känslor. Dessutom diskuteras det om att skönlitteratur kan väcka intresse för läsning av andra genrer, eftersom berättelsen försöker att "dra in" läsaren i boken som inte andra genrer utgör, genom exempelvis boksamtal, menar Langer (2017).

Utbildningsradion (Varför ska jag läsa?, 2016) tar upp att läsning ökar ordförrådet som är viktigt för att förstå omvärlden. Det är även en demokratisk förutsättning för att kunna granska information och budskap för att minska risken till att bli manipulerad. Genom läsning blir vi allmänbildade, det stimulerar fantasin och förbättrar ens språkkänsla. Detta är viktiga ståndpunkter till varför elever ska få en lust att läsa.

1.3 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka legitimerade svensklärares erfarenheter av att arbeta för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur.

- Vilka arbetssätt och metoder, anser de tillfrågade legitimerade svensklärarna, ökar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur och varför?
- Vilka övriga faktorer, enligt de tillfrågade legitimerade svensklärarna, påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur och hur?

2. Litteraturgenomgång

I vår litteraturgenomgång kommer vi att redogöra vad den behandlade forskningen säger om våra forskningsfrågor. Först kommer vi att presentera vad forskningen säger om vilka arbetssätt och metoder som lärare använder sig av för att öka motivationen till läsning. Fortsättningsvis kommer vi att redogöra för vad forskningen säger om vilka yttre faktorer som påverkar motivationen till läsning. Vi kommer att ta upp de delar ur forskningen som är väsentlig för studiens syfte. Det vanligaste arbetssättet och metoder som ökar till läsning av skönlitteratur är boksamtal och högläsning. Detta visar resultatet av flera studier (Nordenstam & Widhes 2017) (Franklin & Landh 2014) (Linda B Gambrell 2011) (Varga, Hultgren & Widhes, 2015) och (Flecher, Grimley & Greenwood 2011). Vi kommer i detta avsnitt kort presentera de arbetssätt och metoder som främjar motivationen till läsning.

Vilka arbetssätt och metoder, anser de tillfrågade legitimerade svensklärarna ökar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur och varför?

Nordenstam och Widhes (2017) skrev artikeln *Högläsning för äldre elever - En mötesplats för teori och praktik* där de pekar ut de viktigaste fördelarna med högläsning kopplat till de äldre elevernas läroplan. De skriver bland annat att högläsning kan bidra till att eleverna får motivation till att både börja och fortsätta läsa på egen hand. Lärarens högläsning ger möjlighet för eleverna att ta sig an andra texter än vad dem är vana vid, vilket gör undervisningen mer utmanande för eleverna. Genom att tillägna sig andra texter än dem som eleven redan klarar av, innebär nya erfarenheter hos eleverna som skapar motivation och läslust. En annan studie som tar upp högläsning och boksamtal som främjande faktorer är Franklin och Landh (2014). De gjorde sin undersökning *Boksamtal som pedagogiskt verktyg: En studie om hur barn bearbetar skönlitteratur i årskurs F-3*. Franklin och Landh (2014) kom fram till att det inte räcker med högläsning utan det måste finnas ett efterföljande boksamtal. Franklin & Landh (2014) beskriver att elever bearbetar texter på olika sätt och genom boksamtal kan de uttrycka sig på sitt sätt genom

exempelvis associationer till tidigare upplevelser, känslor eller uttrycka åsikter om innehållet, budskapet eller språket. De skriver även att samtala, resonera och uttrycka egna åsikter om det lästa, väcker intresset för skönlitteratur. En annan forskare som också presenterar boksamtal som en främjande faktor för elevers motivation till läsning är Linda B. Gambrell. *Seven rules of engagement - What's most important to know about motivation to read* (2011) är en av Gambrells forskningsartiklar. Där har hon sammanställt sju forskningsbaserade regler som ska främja elevers motivation till läsning. De sju reglerna som hon beskriver i sin artikel handlar om elevernas intresse, tillgång och variation av böcker, tiden till läsning, rätt nivå på texterna, boksamtal och lärarens roll. Gambrell (2011) presenterar även praktiska klassrumstips för att stödja och främja elevers motivation till läsning, exempelvis högläsning.

Högläsning, textsamtal och lärarens roll är också något som forskarna Flecher, Grimley och Greenwood (2011) diskuterar om. De har tillsammans gjort undersökningen *Motivating and Improvising Attitudes to Reading in the Final years of Primary School in Five New Zealand Schools*. De utforskade vilka strategier och metoder lärare använder för att främja lärmiljö och motivationen till att läsa. Resultatet som Flecher, Grimley och Greenwood (2011) presenterar i sin artikel är bland annat högläsning, samtal om texter och belöningar. De tar även upp att pedagogerna behöver ta reda på vilka böcker som intresserar och motiverar eleverna och utifrån det ta fram böcker som passar varje enskild elev. Det är även av stor vikt att lärarna är engagerade, har en bra inställning till läsning och innehar djupa kunskaper om litteratur. Flecher, Grimley och Greenwood (2011) kom även fram till att en del lärare använde sig utav belöning för att motivera eleverna till läsning, vilket Hultgren och Johansson (2017) nämner i sin artikel *Stimulera läsintrasse- en introduktion* att flera forskningsstudier tyder på att belöning och bestraffning som yttre stimuli motverkar istället för att främja elevers inre motivation (Ames, 1989; Gambrell, m.fl., 2002; Roe, 2014). De nämner också att Clark & Rumbold (2006) har efter flera granskningar av studier om effekten av olika typer av yttre belöningar kommit fram till att belöningar kan ha en positiv effekt, till exempel i form av positiv feedback från läraren.

Andra forskare som tar upp högläsning och textsamtal som främjande faktorer är Varga, Hultgren och Widhes (2015). I deras studie *Att stimulera elevers läsintrasse- ett samverkansuppdrag* presenteras och förklaras olika centrala begrepp inom läsforskningen, innebörden av läsning och motivationens betydelse för läsning. Forskarna nämner olika faktorer som spelar stor roll för elevers läsmotivation. De diskuterar bland annat om metoder som högläsning, textsamtal och urvalet av texter som viktiga faktorer.

Vilka övriga faktorer, enligt de tillfrågade legitimerade svensklärarna, påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur och hur?

Varga, Hultgren och Widhes (2015) studerade även om vilka yttre faktorerna som kan påverka elevernas motivation till läsning. I artikel diskuterar de skolbibliotekariens och fritidspedagogens betydelsefulla roll för att främja elevers motivation till läsning. De menar att skolbibliotekarien och fritidspedagogen kan ha en betydelsefull roll som läsande förebilder. Genom att de delar med sig av vad de själva läst kan det inspirera och skapa nyfikenhet hos eleverna till egen läsning. En annan forskare som skriver om yttre motivation och dess påverkan på motivationen till läsning är Ulla Damber (2010). Hon tar upp i studien *Reading for Life: Three Studies Of Swedish Students' Literacy Development* om hemmiljöns påverkan på läsutvecklingen. Hon skriver om forskarna Snow et al (1998) och där de hänvisar till fem omständigheter i hemmet som påverkar läsmotivationen. De fem omständigheterna är föräldrarnas egen inställning till läsning, deras förväntningar och engagemang i barnets läsutveckling påverkar elevernas motivation till läsning. Den tredje och fjärde faktorn är den gemensamma läsningen och föräldrarnas verbala interaktion till barnet. Mängden läsmaterial är den femte och sista faktorn, genom stort utbud har eleven fler valmöjligheter. Damber (2010) tar även upp att under semestern sjunker läsningen och stimuleringen för läsning. Klyftan mellan elevernas läskunnighet under semestern ökade mer under semestern än under skolperioden.

3. Teoretisk utgångspunkt

I detta avsnitt kommer vi att presentera relevanta centrala begrepp och en modell som ligger till grund för vår studie och om hur resultatet kommer att analyseras. Begreppen och modellen är intressanta, då studiens syfte är att undersöka legitimerade svensklärares erfarenheter av att arbeta för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur. Vi börjar med att beskriva begreppen yttre- och inre motivation utifrån ett behavioristiskt perspektiv. Därefter kommer vi att förklara Aidan Chambers och hans modell *Läsandets Cirkel* och dess fyra delar. Slutligen beskriver vi Louise Rosenblatt och hennes begrepp estetisk- och efferent läsning. Efter beskrivning av begreppen och modellen följs en motivering till varför de är väsentliga som analytiska verktyg för vår studie.

3.1 Yttre- och inre motivation

Yttre motivation är när en utomstående sätter upp målen och beteendet drivs av belöningar eller bestraffningar. En utomstående kan vara en person exempelvis en lärare, miljön eller ett spel när spelaren behöver klara utmaningar för att gå vidare till nästa nivå. Motivationen är knuten till yttre påverkan genom exempelvis uppmärksamhet eller hot. Det är en yttre påverkan av individens handlingar. Eleven utför inte sin handling på grund av ett eget intresse utan för att exempelvis behaga läraren, få bra betyg eller för att undvika bestraffningar (Woolfolk & Karlberg, 2014).

Inre motivation är individens inre vilja och en känsla av meningsfullhet som inte påverkas av den yttre motivationen. Inre motivation är individens strävan efter att tillfredsställa personliga intressen. Individens söker information och klarar utmaningar utifrån den inre drivkraften. Man behöver ingen yttre påverkan då individen anser att aktiviteten i sig är tillfredsställande och givande. Skillnaden mellan yttre och inre motivation är individens orsak till handling (Woolfolk & Karlberg, 2014).

Yttre- och inre motivation är begrepp från teorin Behaviorismen. Teorin betraktar beteenden som verkliga och observerbara. Behaviorismen menar att vårt beteende styrs av stimuli från omvärlden, exempelvis genom yttre motivation. Kunskapssynen är autonomisk och det betyder att komplexa beteenden bryts ned till enklare delar och sedan blir summan av en helhet. Varje beteende är en tegelsten som sedan blir till en mur av komplexa beteende som exempelvis att läsa skönlitteratur (Lundgren & Säljö, 2017). Teoretikern B.F Skinner studerade operant betingning, där man använder sig av förstärkningar för att ett önskat beteende ska upprepas genom exempelvis beröm som är yttre motivation.

Yttre- och inre motivation är relevant för att förstå vårt arbete, då syftet är att undersöka legitimerade svensklärares erfarenheter av att arbeta för att **motivera** eleverna till läsning av skönlitteratur. Arbetsätt och metoder utgår från yttre- och inre påverkan och kan hjälpa oss att förstå **varför** lärarna använder sig utav sina arbetsätt och metoder. De hjälper även oss att förstå hur övriga faktorer kan påverka elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Yttre- och inre motivation är väsentliga begrepp för vår studie och därför har det empiriska materialet analyserats utifrån dessa.

3.2 Läsandets cirkel

Författaren och forskaren Aidan Chambers är ett inflytelserikt namn inom litteraturdidaktiken och han förespråkar läsning av skönlitteratur. Han har tagit fram modellen "Läsandets cirkel" (se bilaga 1). Den går runt i en cirkel och innefattar fyra olika punkter som ökar motivationen till läsning för skönlitteratur. Delarna är *att välja* som innefattar tillgång och utbud av böcker. *Att läsa* vilket handlar om tid till läsning som kräver koncentration, uppmärksamhet, regelbundenhet och förekommer genom tyst läsning eller högläsning. *Jag tyckte om det/Jag vill göra det igen* är två reaktioner som händer med oss när vi har läst en bok. *Vuxenstöd* finns centralt i cirkeln och betyder att vuxenstöd ska hela tiden vara närvarande och stöttande. De olika delarna handlar om utbudet och tillgången till böcker, att de ska få tid till läsning och det finns två reaktioner på det lästa (Chambers, 2014). Vi kommer här att ta upp det som är relevant för vårt arbete vilket är det som handlar om motivation till läsning av skönlitteratur.

Att välja - tillgång till böcker

En viktig faktor för motivationen är utbudet/tillgången till böcker. Finns det en liten tillgång är möjligheten till att hitta något väldigt liten och det är viktigt att det finns ett stort utbud i flera kategorier. Ju större tillgång, desto större är chansen för att eleven hittar en intressant bok (Chambers, 2014). Det är viktigt att eleverna får frihet att välja böcker. Friheten blir vår inställning och attityderna blir mer positiva och öppna, samt ökar lusten till läsning. Därför är det även viktigt att låta eleven ta tid på sig att bläddra bland böcker (Chambers, 2014)

“Att Läsa” - tid att läsa, högläsning och tyst läsning

En främjande faktor som Chambers modell (2014) tar upp för att öka motivation till läsning är regelbundna lästider. Genom att införa en bestämd tid för läsning, påverkas våra inre förutsättningar positivt, menar Chambers (2014). Det är även viktigt att eleverna får mycket tid till läsning och inte känner en stress, för det hämmar deras motivation eftersom att det tar tid att läsa litteratur. Det kräver koncentration och uppmärksamhet. Det är även viktigt för läraren att veta att läsare genererar fler läsare. Omedvetet försöker vi att forma andra till samma sorts läsare som vi själva är och det är därför viktigt att tänka på sitt eget läsande.

Högläsning är nödvändigt för att kunna bli läsare, menar Chambers (2014). Eleverna får höra hur en text är uppbyggd och vad som förväntas av den. Genom högläsning kan eleverna förstå den skrivna textens dramaturgi, hur talade människor får liv och motivation skapas hos lyssnaren. Eleverna får en inblick i hur en text kan göras mer levande, genom att lyssna på högläsning som levandegör texten (Chambers, 2014). Genom högläsning kan eleverna förstå svåra texter som de inte hade kunnat läsa själva och det ger dem motivation till att utveckla sin läsning.

Under tyst läsning i de yngre åldrarna pratas det mer, de har mer inlevelse, improviserar, skrattar och kommenterar det lästa högt. Chambers (2014) tycker att lärare ska se det som något positivt och därför inte kräva en absolut tystnad för då kan deras läslust hämmas och motivationen tappas.

“Jag tycker om det. Jag vill göra om det igen” - organiserade boksamtal, vardagsprat

Chambers (2014) tar upp i sin modell att det formella och strukturerade boksamtalet gör oss till tänkande läsare. Det handlar om HUR vi pratar om det lästa. Det gör att vi funderar och blir mer medvetna om det lästa. Boksamtal kan öka motivationen till läsning genom att eleverna får återberätta om vad de har läst och diskutera om det (Chambers, 2014).

Yttre- och inre förutsättningar

Chambers modell (2014) tar upp andra faktorer som påverkar elevernas motivation till läsning av litteratur, där han pratar om yttre och inre förutsättningar. Den inre förutsättningen är en blandning av intellektuella och känslomässiga attityder. Det handlar om vilka förväntningar vi har, våra tidigare

erfarenheter, kunskaper och sinnesstämningen påverkar vårt beteende till läsning (Chambers, 2014). De yttre förutsättningarna handlar om den fysiska omgivningen och hur den lämpar sig efter läsningen. Exempel finns det en speciell plats som är avsedd för läsning, är det tyst, inbjudande, speciell belysning eller förekommer det mycket ljud och buller. Det är viktigt att fundera på läsmiljön och hur den kan påverka den inre förutsättningen hos eleverna (Chambers, 2014).

Chambers modell är ett relevant analytiskt verktyg för vår studie för att förstå de svenska legitimerade lärarnas **val** av metoder och arbetssätt. Det hjälper även oss att förstå **hur** och **varför** övriga faktorer kan påverka elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Läsandets Cirkel är en bärande modell i studiens teoretiska utgångspunkt och därför analyseras det empiriska materialet utifrån denna.

3.3 Efferent- och estetisk läsning

Louise Rosenblatt forskade om läsarens roll i litteraturen. Hennes teori betonar att en text förblir meningslös tills dess att en läsare transformerar de meningslösa tecknen till meningsfulla symboler. Teorin bygger på ett individbaserat synsätt på läsning och utgår från att läsaren måste gripas av texten på något sätt. Det sker på olika sätt, då individen bär med sig sin bakgrund och erfarenheter in till läsningen. Rosenblatt (2002) menar att läsningen är en kognitiv- och emotionell handling och tar upp begrepp som efferent- och estetisk läsning.

Estetisk läsning är personlig, känslomässig och kreativ och på grund av detta upplever individer samma text på olika sätt. Efferent läsning är opersonlig och en allmän läsning (Rosenblatt 2002). Hon menar att man lär sig mycket genom litteraturen, det kan vara en verklighetsflykt, identifikation och en förståelse för andra människors liv. Unga människor kan få sina känslor förklarade och finna igenkänning i det som finns i texten.

Begreppen hjälper oss att förstå **varför** lärarnas val av metoder och arbetssätt kan påverka elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Begreppen hjälper även oss att förstå **hur** lärarnas metoder och arbetssätt påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Efferent- och estetisk läsning är väsentliga begrepp för vår studie och därför har det empiriska materialet analyserats utifrån dessa.

4. Metod

I detta avsnitt kommer vi att presentera och motivera de metodval som vi har gjort för att utföra studien och vilket urval. Vidare presenterar vi hur genomförandet har gått till och hur vi har bearbetat vår empiri. Avsnittet avslutas med en redogörelse för vilka estetiska överväganden.

4.1 Semistrukturerade intervjuer

I vår undersökning har vi valt att genomföra en kvalitativ studie då det hjälper oss att besvara våra forskningsfrågor (se 1.3). En kvalitativ studie gör att vi kan söka efter hur våra begrepp och modell (se 3.) framträder i respondenternas svar. En kvalitativ studie är även en gynnande metod för att producera data som baseras på respondenternas prioriteringar, åsikter och idéer vilket är vårt syfte med studien (Denscombe, 2018). Vi har valt att använda oss av semistrukturerade intervjuer genom mailkorrespondens. En kvalitativ metod där intervjuerna är semistrukturerade betyder att frågorna är relativt fritt formulerade och bidrar med en djupgående och mer detaljerad data (Denscombe, 2018), vilket vi ansåg var nödvändigt för att få svar på våra frågeställningar. Då intervjuerna är semistrukturerade så finns det öppna frågor som intervjun bygger på men som följs upp av följdfrågor.

Vid planering av intervjuerna diskuterade vi om intervjuerna skulle ske individuellt eller i grupp. Efter diskussion om för- och nackdelar, insåg vi att i gruppintervjuer (fokusgrupper) inte var rätt val av metod då samspelet fokuseras här, vilket inte är kopplat till arbetets syfte. Vi valde att använda oss utav individuella semistrukturerade intervjuer i stället. Efter intervjun och vid bearbetning av data upptäckte vi att vår empiri inte var tillräckligt djup. Vi valde därför att ta kontakt med respondenterna och frågade dem om de hade möjlighet att fördjupa sina svar genom fördjupningsfrågor (se bilaga 4) utifrån intervjuerna. Dessa svar ligger sedan till grund till största delen av vårt resultat då dessa svaren var mer detaljerade och djupare än de vi fick genom de inspelade intervjuerna. Då syftet med vår studie är att undersöka legitimerade svensklärares erfarenheter av att arbeta för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur anser vi att en kvalitativ studie, med semistrukturerade intervjuer genom mailkorrespondens, är en lämplig metod för vår studie.

4.2 Urval

Första steget i vår undersökningsprocess var att välja ut antal lärare som vi skulle intervju. Valet landade i fyra legitimerade lärare från två olika skolor. Vi valde respondenter utifrån ett subjektivt urval på grund av tidsbrist och för att vi visste att de skulle vilja ställa upp. Vi visste även om att de arbetar i de berörda årskurserna som legitimerade svensklärare som vår forskningsstudie bygger på. Respondenterna har vi en relation till sen tidigare, därför visste vi att intervjuerna skulle bli bekväma och att de öppet skulle berätta om sina erfarenheter. Denscombe (2018) menar att ett subjektivt urval är gynnsamt när vi redan vet att respondenternas kunskaper i forskningsämnet kommer att ge svar som syftar till studiens syfte och frågeställningar. På grund av att vi har valt ut fyra olika respondenter som skulle delta i vår studie, så har vi gjort ett icke-sannolikhetsval. När respondenter valts ut, skickade vi ut ett missivbrev (se bilaga 2) genom mejl till varje lärare och där tid och plats bestämdes för respektive intervju. Respondenterna fick i

förväg ta del av intervjufrågorna som är baserade på våra frågeställningar. I studien används fiktiva namn för att respondenterna ska vara anonyma. Lärarna benämns i vår studie som Lärare A, Lärare B, Lärare C och Lärare D.

4.3 Genomförande av datainsamling

Studiens syfte och frågeställningar har legat till grund för de intervjufrågor som respondenterna fick svara på. Vi formulerade öppna frågor med hjälp av de didaktiska termerna vad, hur och varför (se bilaga 3). För att samla relevant data har vi använt oss av semistrukturerade intervjuer som vi sedan fick göra om till mailkorrespondens med ytterligare frågor baserade på den inspelade intervjun (se bilaga 4), då vi inte fick den mängd och djup information vi önskade för att kunna besvara våra forskningsfrågor.

Vi började med att kontakta respondenterna om det fanns ett intresse för deltagande i vår forskningsstudie. Därefter skickade vi ut ett missivbrev (se bilaga 2) till respondenterna med information om studien, syftet med studien och deras deltagande. Efter att de har gett sitt samtycke till att medverka i studien skickades intervjufrågorna (se bilaga 1) till dem, då de önskade att få tillgång till dem innan intervjun.

Vi ställde våra öppna frågor medan vi hade följdfrågorna nära till hands ifall vi ansåg att vi inte fick ett omfattande svar som vi ville nå, exempelvis om den intervjuade kunde ge något exempel eller förtydliga svaret på frågan. Ett tryggt och förtroendefullt klimat skapades genom att deltagarna i förhand fick ut frågorna som vi skulle behandla, de fick välja plats och tid, samt att vi började intervjuerna med "uppvärmningsfrågor". Vi ställde uppvärmningsfrågor som till exempel hur länge de hade arbetat som lärare, hur mycket de läser på sin fritid och vad de läser. Detta gjorde vi för att skapa en trygg och avslappnad miljö för våra deltagare. Intervjuerna spelades in då vi skulle slippa anteckna under intervjugång och för att vi inte skulle gå miste om viktig information. Efter intervjuerna lyssnade vi igenom inspelningarna igen och förde anteckningar. Efter ett tag insåg vi att vi inte fick så djupgående och omfattande svar som vi hade önskat. Därför valde vi att mejla respondenterna och frågade om de kunde tänka sig att svara på ytterligare frågor baserade på den inspelade intervjun. Det nya tillvägagångssättet innebar att respondenterna fick omvärdera sitt deltagande på grund av att förutsättningarna blev annorlunda. Respondenterna gav sitt samtycke igen och vi skickade ut ett mejl med ytterligare frågor (se bilaga 4) som vi har baserat utifrån studiens syfte, frågeställning, samt den inspelade intervju.

4.4 Bearbetning av data och analys

För att bearbeta det insamlade materialet transkriberades de valda delarna av de inspelade intervjuerna. Men de inspelade intervjuerna gav inte oss den empiri vi önskade och valde därför att utgå ifrån intervjuerna som genomfördes genom mejlkorrespondens. Då intervjuerna sedan skedde genom mailkorrespondens fanns det inget behov av att transkribera verbala framställningar (Denscombe, 2018) förutom de få fall när vi tog svar från de inspelade intervjuerna. Vi kunde kategorisera svaren på ett gynnsamt sätt då svaren kom i skriftligt format. Vi utgick ifrån vårt syfte och frågeställningar och plockade ut de delarna från intervjuerna som var relevanta för vår undersökning. För att vi skulle få en tydlig överblick över materialet valde vi att kopiera in respondenternas svar i ett enskilt dokument under olika kategorier, baserade på studiens frågeställningar. Vi organiserade deras svar genom att samla svaren under den aktuella frågan, vilket underlättade för oss att jämföra respondenternas svar och att ställa deras åsikter och tankar mot varandra. Därefter började vi att kategorisera respondenternas svar under våra två forskningsfrågor (se 1.3). Svar som inte var relevanta för vår studie valde vi att plocka bort. Efter kategoriseringen började vi analysera våra svar. Vi valde att ta med många citat från våra respondenter då Denscombe (2018) menar att citat spelar en viktig roll när skribenter presenterar sitt resultat, då det visar respondenterna tankesätt. Vi har valt att avidentifiera respondenterna genom fiktiva namn som Lärare A, Lärare B, Lärare C och lärare D.

Genom mailkorrespondens fick vi fördjupande och omfattande frågor, vilket gjorde att det blev enklare att kategorisera och analysera hur legitimerade svensklärares beskriver arbetet för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur och vilka yttre faktorer som påverkar. Vårt empiriska material som har samlats in har analyserats utifrån begreppen yttre- och inre motivation (se 3.1), Louise Rosenblatt och hennes begrepp estetisk- och efferent läsning (se 3.3) och Aidan Chambers och hans modell *läsandets cirkel* (se 3.2). Modellen och begreppen använder vi som analytiska verktyg för att analysera resultatet utifrån lärarnas berättelser om vilka arbetssätt och metoder de använder sig av för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur och varför, samt vilka yttre faktorer påverkar motivationen hos eleverna enligt lärarna.

4.5 Etiska överväganden

Vi har intervjuat fyra legitimerade svensklärare i årskurs 1-3. Respondenterna fick ta del av intervjufrågorna innan intervjutillfället för att de skulle känna sig bekväma, förberedda och för att det var ett önskemål från respondenterna, samt att vi ansåg att det skulle bidra till en mer djupgående intervju. Vi utgick från samtliga etiska regler från Vetenskapsrådet (2011). Vi skickade ut ett missivbrev (se bilaga 2) till pedagogerna med information, där vi förklarade bakgrunden till vårt arbete och hur intervjun skulle

genomföras. Exempelvis att intervjun skulle spelas in, frivillig medverkan och att de får avbryta eller hoppa över frågor när de vill som ingår i samtyckeskrauet. För att följa konfidentialitetskravet informerades vi även om vad deras deltagande skulle bidra med i vår studie, samt att de ska vara anonyma och benämnas med fiktiva namn. Slutligen försäkrade vi respondenterna om att allt material endast kommer att användas i forskningssyfte och efter slutförd studie kommer materialet att förstöras. Den här försäkringen ingår i nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2011).

I analysen och diskussionen kommer vi att göra en rättvis och ärlig tolkning av vår empiri. Vi kommer inte att plagiera eller framföra ett vilseledande resultat. Vi kommer att förvara vår data oåtkomligt för oberoende.

5.Resultat och analys

I detta avsnitt kommer vi att presentera studiens resultat och analysera det i förhållande till de modeller och begrepp som valts. Det är utifrån Chambers modell *Läsandets Cirkel*, Rosenblatts begrepp *estetisk- och efferent läsning*, samt begreppen *yttre- och inre motivation* utifrån ett behavioristiskt perspektiv som vi använder som analytiska verktyg för att förstå vårt resultat. Avsnittet är uppdelat i två huvudkategorier som är baserade på studiens frågeställningar. Därefter har vi delat upp underkategorier efter varje huvudkategori baserat på lärarnas svar, varje underkategori följs av en analys utifrån teoretisk utgångspunkt (se.3). Under första huvudkategorin *Arbetsätt och metoder* har vi delat upp det i fyra underkategorier baserade på lärarnas svar. Kategorierna är högläsning, boksamtal, läsutmaningar och tyst läsning och varje underkategori följs av en analys. Den andra huvudkategorin *Yttre faktorer som påverkar* är uppdelad i sex underkategorier som är tillgång till böcker, biblioteket, läsande förebild, hemmet, digitala medier och tid till läsning och även de är uppdelade utefter lärarnas svar.

Innan vi redogör vårt resultat vill vi kortfattat presentera respondenternas bakgrund. Detta på grund av att läsningen ser olika ut bland årskurserna. Exempelvis försöker elever i årskurs 1 att knäcka "läskoden" medan elever i årskurs 3 är längre fram i sin läsutveckling. Lärare A har arbetat som lärare i 20 år och har en årskurs 1. Lärare B har arbetat som lärare i 1,5 år och är lärare för en årskurs 2. Lärare C har arbetat som lärare i 25 år och har en årskurs 3. Lärare D har arbetat som lärare i 15 år och är också lärare i en årskurs 3.

5.1 Arbetssätt och metoder

5.1.1 Högläsning

Alla lärare tog fram högläsning som ett främjande arbetssätt för att öka motivationen till läsning av skönlitteratur hos eleverna. Samtliga lärare menar att det är viktigt att de anpassar boken utifrån elevgrupp och årskurs. De tar exempelvis upp att det ska vara mycket bildstöd i boken, något som intresserar eleverna. Beroende på årskurs och elevgrupp ska läraren välja en "lagom" lång bok.

Lärare D:

Jag läser olika genrer beroende på elevgrupp. Om det är många SVA-elever är det viktigt med bilder, inte för många komplicerade ord eller allt för komplicerad händelseutveckling. Det är viktigt att välja en bok där det finns saker att prata om, lagom spännande och rolig, men den ska även vara rolig för läraren att läsa.

Lärare A:

Är det yngre elever så har jag sällan längre kapitelböcker, gärna böcker som vi kan läsa ut under veckan, på dagen eller på 2 dagar. Detta för att det ska kunna återberätta och följa med i handlingen. Äldre elever klarar ofta av längre kapitelböcker och har högre uthållighet.

Lärare C menar även att det är viktigt att läsa boken innan hen läser för eleverna, för att vara förberedd på när hen ska betona lite extra, ändra rösten, viska eller prata högt för att få eleverna att tycka det är roligt att lyssna. Enligt samtliga lärare är inlevelse en viktig faktor för att väcka intresse till läsning. Det är även viktigt att läraren använder sin röst och kroppsspråk på olika sätt för att betona händelser och röster för att väcka intresse. Lärare A och B betonar vikten av att läraren ska förflytta sig i klassrummet under högläsning.

Lärare A:

Jag rör mig runt i hela klassrummet för att alla ska känna "magin" av handlingen. Jag använder min röst i de olika karaktärerna och ändrar min röstvolym utifrån texten.

Lärare B:

Jag försöker alltid tänka på att variera mitt tonläge när jag läser eftersom det lätt blir monotont annars, försöker röra mig runt i rummet emellanåt i syfte att försöka bibehålla elevernas uppmärksamhet. Kämpar för att utvecklas i just detta då jag tror att kroppsspråk och tonläge spelar en avgörande roll.

Samtliga lärare använder sig av högläsning för att de anser att det bidrar till språkutveckling och ökat ordförråd. Men alla lärare betonar även att högläsning bidrar till att eleverna blir motiverade att läsa skönlitteratur själva. Lärare A berättar om att elevernas nyfikenhet till egen läsning väcks vid högläsning. Detta är något som Lärare B också nämner.

Lärare B:

Jag tycker att det är jätteviktigt,[...]för att de ska upptäcka fördelarna med att läsa. Att de får kliva in i en annan "värld" en liten stund. Ja jag upplever att högläsningen ofta skapar mer intresse hos eleverna än individuell läsning. Jag tror att många av barnen kämpar med avkodning och förståelse när de läser enskilt och att högläsningen därför har en viktig roll i utvecklingen av ett större ordförråd. Det lämnar även utrymme för diskussion kring ord och begrepp som förekommer i olika typer av texter.

Lärare C tar även upp att hen tror att högläsning med böcker som intresserar och som är för svåra för eleverna att själva läsa, kan motivera dem till att vilja utveckla sin läsning. Hen har även märkt av att en del elever vill låna antingen samma bok som de har haft vid högläsning, andra böcker från samma författare eller nästkommande bok i serien.

Analys

Resultatet visar således att samtliga fyra lärare betonar att högläsning är ett främjande arbetssätt för att öka motivationen för läsning av skönlitteratur hos eleverna, vilket Chambers (2014) också påpekar. Lärare A och B berättar att innan läraren högläser finns det en del saker att tänka på, till exempel val av bok. En bok som inte har för svårt händelseförlopp, för svåra ord eller att boken är för lång. Boken ska vara intressant för eleverna men även för läraren. Rosenblatt (2002) tar upp i sin teori att en text förblir meningslös tills att en läsare transformerar de meningslösa tecknen till meningsfulla symboler. Teorin bygger på ett individbaserat synsätt på läsning och utgår från att läsaren måste gripas av texten på något sätt. Detta kan ske på olika sätt beroende på vad individen bär med sig för bakgrund och erfarenheter in till läsningen och därför är det viktigt att anpassa val av bok utefter elevernas intresse och bakgrund. Lärare C tar upp att hen tror att högläsning med böcker som är för svåra för eleverna kan öka deras motivation till att vilja läsa själva och viljan att utveckla sin läsning ökar. Chambers (2014) nämner att genom att lyssna till högläsning kan eleverna förstå svåra texter som de inte hade kunnat läsa själva, men genom att lyssna till det vi inte skulle kunna läsa själva, mäter vi texter som ger oss motivation till att

sträcka oss längre (Chambers, 2014). Utifrån lärarnas tankar, Rosenblatts teori (2002) och Chambers modell (2014) är det viktigt att läraren varierar sina böcker vid högläsning. Boken ska anpassas utefter elevernas intresse och erfarenheter.

Lärare C berättar att det även är viktigt att läsa igenom boken innan för att skapa inlevelse vilket övriga lärare också anser är viktigt vid högläsning. Det är viktigt att använda sin röst och kroppsspråk på olika sätt för att väcka intresse hos eleverna. Chambers (2014) nämner att genom högläsning kan eleverna förstå den skrivna textens dramaturgi, hur talade människor får liv och motivation skapas. Eleverna får en inblick på hur en text kan göras mer levande, genom att lyssna på högläsning som levandegör texten (Chambers, 2014). Detta i sin tur kan öka motivationen till läsning av skönlitteratur.

Lärarnas sätt att arbeta med högläsning är för att försöka skapa inre motivation hos eleverna. Genom att de vill skapa nyfikenhet, en lust att läsa och att väcka ett intresse för skönlitteratur. Eleverna behöver ingen yttre påverkan då individen anser att aktiviteten i sig är tillfredsställande och givande. Chambers (2014) beskriver också inre motivation och det handlar om vilka förväntningar vi har, våra tidigare erfarenheter, kunskaper och sinnesstämningen påverkar vårt beteende till läsning. Lärarna vill inspirera eleverna till läsning av skönlitteratur och försöker göra detta genom att påverka deras inre motivation. Lärarna försöker få eleverna att känna att högläsning är en mysig stund som de själva kan uppnå vid egen läsning.

5.1.2 Boksamtal

Lärare B, C och D använder sig av boksamtal för att främja motivationen till läsning av skönlitteratur hos eleverna. Lärare D menar att boksamtal möjligtvis kan öka intresset för läsning hos eleverna.

Lärare D:

Boksamtal om lästa böcker är viktig, man behöver processa det lästa för att läsningen ska utvecklas vidare. Kanske ökar intresset för läsning när man använder sitt eget tänkande.

Vidare berättar Lärare D hur hen arbetar med boksamtal för att öka motivationen till läsning hos eleverna. Hen nämner att boksamtal ser olika ut beroende på hur stora grupperna är och om det är en egen läst bok eller om det är en högläsningbok. Lärare D använder sig bland annat av Chambers samtalsmodell (se bilaga 5) vid sina boksamtal. Vidare understryker hen att det är viktigt att det finns vuxenstöd som leder boksamtalet.

Lärare D:

Just nu är det frågor efter läst bok, jag ställer öppna frågor; ofta om vad de tror ska hända. Men här är det viktigt att lyfta elevernas egna frågor, de blir ganska snabbt duktiga på att ställa frågor de verkligen undrar. Jag modellerar också, Jag tyckte att det var konstigt att.... Jag tror kanske att det är så här....

Detta är viktigt för att öka motivationen hos eleverna, menar Lärare D. Både Lärare B och Lärare C nämner också att de använder sig av boksamtal efter högläsning för att eleverna ska förstå det lästa.

Lärare B:

[...]eleverna måste få en möjlighet att faktiskt förstå vad de läser och träna på att exempelvis läsa mellan raderna.

De menar att om eleverna inte förstår det lästa, tappar de motivationen till läsning och därför är det viktigt med boksamtal där de kan diskutera det lästa. Under intervjun berättade Lärare C vad hen tyckte var viktigt vid boksamtal.

Lärare C:

Diskussioner med eleverna om det de läst tycker jag är mycket värdefull. Man får en inblick i hur de tänker, om de kan göra kopplingar till sin egen vardag eller egna upplevelser. Jag anser att det är viktigt för läsutvecklingen och motivationen.

Lärare C utvecklar att genom att eleverna gör kopplingar till sig själva ökar motivationen på så vis att de förstår att det inte bara är att läsa en bok, utan det är så mycket mer. Exempelvis att läsaren kan relatera till sig själv, förstå andras känslor och vidga sin fantasi. För att få ett rikare boksamtal enligt Lärare C är det viktigt att dela in eleverna i smågrupper efter elevernas läsnivå. De läser högt tillsammans och diskuterar innehållet och olika uttryck och ord, samt kopplar till sig själva. Lärare C berättar även att

de elever som läser SVA är ibland i egna grupper då de även har tillgång till en pedagog som pratar deras modersmål. Detta görs för att de ska få möjlighet att få ord, uttryck och sammanhang förklarade på sitt modersmål och ge dem större förståelse för vad boken handlar om samt öka sitt eget svenska ordförråd och att de ska bli motiverade till att läsa.

Samtliga lärare anser att boksamtal har en effekt på elevernas motivation till läsning av skönlitteratur, men de önskar att det fanns mer tid för fler boksamtal i mindre grupper.

Analys

Resultatet visar således att Lärare B, C och D använder sig av boksamtal som ett främjande arbetssätt för att öka motivationen till läsning av skönlitteratur, vilket Chambers (2014) också påpekar. Chambers (2014) tar upp i sin modell att det formella, strukturerade boksamtalet gör oss till tänkande läsare. Det handlar om HUR läsaren pratar om det lästa. Det gör att vi funderar över det vi har läst och blir mer medvetna om vad som sker med en när vi läser. Barn vill prata om det lästa och berätta om sina tankar och idéer. Boksamtal kan öka motivationen till läsning genom att eleverna får delge vad de har läst och diskutera om det (Chambers, 2014). Det är även något som lärarna påpekar är ett viktigt arbetssätt som motiverar eleverna till läsning av skönlitteratur.

Lärare D berättar att hen använder bland annat Chambers samtalsmodell vid sina boksamtal och att det är viktigt med vuxenstöd som leder boksamtalet och stöttar eleverna. Chambers modell består av fyra delar (se 3.2). Delarna är *att välja, att läsa, Jag tyckte om det/Jag vill göra det igen* och *Vuxenstöd*. Precis som Lärare D så beskriver också Chambers (2014) att vuxenstöd är viktigt för elevernas motivation till läsning. Han menar att det är en erfaren hjälpare och utgår från den sociokulturella teorin. Det begrepp som Chambers (2014) tar upp är den proximala utvecklingszonen. Det är hinder som kan övervinnas om läsaren har en erfaren vuxen vid sin sida som hen har förtroende till. Det som läsaren inte klarar själv idag, men klarar med hjälp av en mer erfaren person, kan imorgon kanske tackla hindret på egen hand. Genom att läraren stöttar eleverna vid boksamtalet får de syn på sina tankar och idéer som de kanske inte hade klarat av själva, men vid nästa boksamtal kanske kan genomföra det på egen hand.

Lärare C tog även upp att eleverna tolkar det lästa på olika sätt, vilket är en viktig anledning till att ha boksamtal där eleverna kan få syn på sina egna men även andras tankar och idéer. Vi bär med oss olika erfarenheter och bakgrunder och därför tolkar texter på olika sätt. Detta fenomen är något som Rosenblatt (2002) tar upp i sin teori (se 3.3). När eleverna lyssnar på det lästa skapas estetisk läsning exempelvis genom att de kopplar det lästa till egna upplevelser och erfarenheter. Estetisk läsning är personlig, känslomässig och kreativ. Individer läser samma text på olika sätt och inget sätt är mer rätt än det andra och genom boksamtal kommer elevernas tankar att se olika ut genom estetisk läsning. Lärarna menar att motivation till läsning av skönlitteratur skapas genom att de får syn på sina egna och andras tankar.

Lärarna vill att eleverna ska skapa en lust till läsning och motivera dem genom boksamtal. Genom att få syn på sina och andras tankar, skapa sina föreställningsvärldar och estetisk läsning använder lärarna sig av metoden inre motivation. Eleverna vill att de själva ska känna att läsning är lustfyllt och genom boksamtal själva bli motiverade till egen läsning. Meningen är att de ska skapa en inre vilja till att läsa själva och utveckla sin läsning av skönlitteratur.

5.1.3 Läsutmaningar

Lärare C och D tar upp läsläxa och läsutmaningar som eleverna får hem. Lärare D beskriver att:

Eleverna får läsa sin läsläxa i skolan två gånger i veckan och sedan får de läsa hemma. De läser *Nyckeln till skatten* av Matts Wänblad eller *Briljant Svenska textbok* två eller tre av Bim Wikström. De finns i tre olika nivåer och de olika nivåerna beroende vart eleverna ligger i sin läsutveckling. Eleverna har en varsin skrivbok där de svarar på några frågor som rör kring kapitlet. De ska skriva hur många gånger de har läst läxan och vem som har lyssnat på dem när de har läst. Efter en vecka lämnar de in sina skrivböcker, jag rättar dem och ger dem en kommentar. De får även läsa sin läsläxa för mig både under veckan och när de ska vara klara med den. Jag ger dem en muntlig återkoppling och mm de kan läsläxan så får de välja ett klistermärke.

Lärare D berättar vidare att hen tror att träna på läsläxan är nyttigt men kanske inte så roligt för eleverna. Hen tror att genom att ge respons på elevernas träning och att de blir medvetna om att de utvecklas, kan eleverna motiveras till vidare läsning. Exempel på detta kan vara när eleven börja läsa en svårare bok eller att eleven känner att hen inte behöver träna på läsläxan lika ofta. Lärare D menar att när eleven går från den lätta boken till den medelsvåra kan eleverna få syn på att de har utvecklats och kan då bli motiverade till vidare läsning.

Lärare C tar upp att hen använder sig utav läsutmaningar i sin klass. Hen beskriver på följande sätt:

Man ska läsa minst 15 minuter varje dag och en förälder eller ett äldre syskon ska skriva på ett protokoll på hur mycket de har läst. Detta kör vi i 4 veckor och samlar in guldstjärnor. För varje kvart blir en guldstjärna som sätts upp i klassrummet. När vi kommit upp till ett förbestämt antal får eleverna bestämma vad de ska göra under en hel skoldag.

Lärare C berättar att hen har märkt att läsutmaningar motiverar eleverna till egen läsning. Hen tror att läsutmaningar inte bara motiverar eleverna genom att de får bestämma vad de ska göra under en hel dag, utan även motiverar dem till läsning av skönlitteratur då de själva får välja vilka böcker de ska läsa. Detta för att eleverna ofta berättar hur mycket de har läst, vad de har läst då de får välja bok själva och vad de tyckte om boken. Lärare C berättar även att hen ser på elevernas kroppsspråk när de berättar att de tycker att det är roligt med läsning.

Analys

Resultatet visar således att Lärare D använder läsläxan för att motivera eleverna genom yttre motivation. Yttre motivation är när en individ blir motiverad till att göra något för att hen vill bli belönad eller slippa bestraffning (Woolfolk & Karlberg, 2014). Det är en yttre påverkan och det är det som läsläxan är. Eleverna utför den hemma och i skolan i förhoppning om att göra läraren nöjd och slippa att bli tillrättavisad. Men Lärare D menar också att eleverna även vill få ett klistermärke som ett bevis på att de har gjort bra ifrån sig, vilket blir en yttre påverkan (Lundgren & Säljö, 2017). Förutom att läsläxan kan ge yttre motivation kan det bidra till inre motivation genom att eleverna får se sin utveckling i sin skrivbok genom att bläddra tillbaka. De får en inre motivation när de själva får se sin läsutveckling. Ibland kan yttre motivation bli till inre motivation (Woolfolk & Karlberg, 2014). Genom att Lärare D ger feedback i form av vad eleven gör bra som är yttre motivation och en positiv förstärkning, men även vad eleven kan utveckla och det kan antingen ge en yttre motivation hos eleven eller en inre för att eleven själv vill utvecklas (Lundgren & Säljö, 2017 och Woolfolk & Karlberg, 2014). Lärare C använder även sig av yttre motivation genom att det finns olika nivåer på böckerna och det syns på färgen, exempelvis är den svåraste boken röd. Det blir en motivation för eleverna att vilja läsa den svåra boken. Eleven kan även vilja nå den svåra boken för sin egen skull och då blir det inre motivation för eleven (Chambers, 2014). Den läsning som eleverna tillägnar sig är efferent läsning (Rosenblatt, 2002). Efferent läsning är enligt Rosenblatt (2002) en opersonlig och en allmän läsning. Den blir inte personlig och tilltalar inte eleven och blir mer som ett måste, precis som en läxa är. Läsläxan kan gå från estetisk läsning till efferent läsning (Rosenblatt, 2020). Genom att läsläxan först tilltalar eleven och blir personlig, men efter att eleven har läst den ett flertal gånger blir läsläxan opersonlig och tråkig.

Resultatet visar således att Lärare C använde sig av metoden läsutmaning. Utifrån vad Lärare C beskriver kan vi förstå att läsutmaningar baseras på yttre motivation. När eleverna blir motiverade utifrån yttre påverkan av individens handlingar (Woolfolk & Karlberg, 2014) och i detta fall att eleverna får bestämma vad de ska göra under en hel dag när de har uppnått förutbestämt antal stjärnor. Stjärnorna som de sätter upp syns hela tiden och motiverar eleverna till att läsa vidare. Detta blir en form av yttre motivation då det är en yttre faktor som påverkar eleverna till fortsatt läsning.

Lärare D beskriver även att eleverna blir motiverade till egen läsning då de berättar om vad de har läst, hur mycket det har läst och visar med kroppsspråket att det är roligt. Det som Lärare D beskriver är inre motivation, enligt Woolfolk och Karlberg (2014). Genom Lärare C beskrivning förstår vi att eleverna hamnar i Rosenblatts (2002) begrepp, estetisk läsning. Då de upplever njutning och läser på personlig nivå där de kopplar läsningen till egna erfarenheter.

Båda lärarnas metoder utgår ifrån den yttre motivationen. Chambers (2014) beskriver att yttre motivation motiverar eleverna för stunden men inte i längden, som inre motivation gör. Men den yttre motivationen kan påverka den inre. Metoderna skapar yttre motivation genom belöningar, men lärare C och D hoppas att metoderna ska skapa en inre motivation hos eleverna. Lärarna beskriver även att vissa elever upplever estetisk läsning när de känner njutning och att texten blir personlig och levande (Rosenblatt, 2002). Tyvärr är det vissa elever som hamnar i Rosenblatts begrepp: efferent läsning, där den blir opersonlig och platt. Det som Lärare C försöker att göra för att få eleverna till att hamna i estetisk läsning är att eleverna får välja böcker själva när de är på biblioteket. Under läsutmaningar får eleverna läsa vilka böcker de vill och genom vuxenstöd och utbud (Chambers, 2014) hittar eleverna förhoppningsvis en eller flera böcker som intresserar dem och som är på rätt nivå. Ni kan läsa vidare under avsnittet Tillgång till böcker (se 5.2.1) och Biblioteket (se 5.2.2).

5.1.4 Tyst läsning

Samtliga fyra lärare använder sig av tyst läsning för att främja elevers motivation till läsning av skönlitteratur. Lärarna menar att motivationen ökar när eleverna själva får välja vilka böcker de vill läsa.

Lärare B:

[...] I klassrummet finns en boklåda där eleverna väljer böcker. De blir mer motiverade att läsa om de själva valt boken.

Vidare berättar lärarna var och när de eleverna får möjlighet till tyst läsning och hur mycket tid de lägger på det. Lärare A, C och D använder tyst läsning som en startuppgift på morgonen medan Lärare B oftast använder tyst läsning efter första lektionen före rasten. Samtliga lärare berättar att eleverna sitter på sina stolar vid sina bänkar/bord.

Lärare A:

På morgonen direkt när de börjar. I klassrummet på sina stolar. [...] Nu undervisar jag åk 1 så de som kan läser tyst varje morgon ca 15 min [...]

Lärare C:

Det är ofta som startuppgift på morgonen innan jag går igenom vad som ska hända under dagen. Det kan också vara när eleverna är klara med sitt arbete och väljer då själva att läsa tyst. Eleverna sitter vid

sin bänk i klassrummet och läser. Det är bra arbetsro i klassrummet men det finns tillgång till hörselkåpor och skärm om eleverna känner att de behöver det.

Lärarna använder sig av tyst läsning för att skapa en lugn stund. Lärarna vill att eleverna ska känna att läsning kan vara avkopplande och att det är skönt att läsa för njutningen skull. Det finns alltid tillgång till hörselkåpor och skärmar för att de som läser inte ska bli distraherad av de andra. Lärarna har även märkt att eleverna blir intresserade av att läsa tyst läsning när de själva får välja en bok som de tycker är spännande. Lärare C och D menar även att under tyst läsning kan de hjälpa elever som inte har kommit så lång i sin läsning genom att sätta sig avskilt och läsa högt tillsammans.

Lärare C:

Några elever som inte kommit så långt i sin läsning läser enskilt med en pedagog eller i en liten grupp med en pedagog. Det är för att träna sin läsning och sin förståelse. Man ska inte behöva känna att man inte kan eller inte förstår. Då får man hjälp med det. Läsglädjen är viktig för den fortsatta läsutvecklingen.

Lärare C berättar vidare i intervjun att de elever som inte har kommit så långt i sin läsning upplever den enskilda läsningen med pedagogen som en mysig och trevlig stund på dagen. Lärare C har även lagt märke till att många av dessa elever sedan väljer att läsa om boken själva antingen hemma eller i skolan. Detta tror hen beror på att eleven känner igen boken och vet vad den handlar, samt att eleven har läst boken tillsammans med en pedagog och vill nu prova att läsa den själv.

Analys

Resultatet visar således att samtliga fyra lärare använder sig av tyst läsning för att de tror att det ökar motivationen till läsning av skönlitteratur. De menar också att motivationen ökar när eleverna själva får välja vilken bok de vill läsa, vilket också Chambers (2014) påpekar. Han menar att det är viktigt att eleverna får frihet att välja böcker och att inställningen och attityderna till skönlitteratur blir mer positiva och öppna, samt ökar lusten till läsning. Lärarna berättar också om hur mycket tid de lägger på tyst läsning och var eleverna läser. Lärare A, C och D använder tyst läsning som en startuppgift på morgonen medan Lärare B oftast använder tyst läsning efter första lektionen innan rasten. Regelbundna lästider tar Chambers (2014) upp som en främjande faktor för att öka motivation till läsning. När eleverna vet om att det är lästid under en viss tid varje dag har han märkt att elever läser mycket mer. Genom att införa en bestämd tid för läsning, påverkas våra inre förutsättningar positivt, menar Chambers (2014). Samtliga lärare nämner att de inte har någon speciell plats vid tyst läsning utan eleverna sitter på sina stolar vid bänkarna. Var eleverna läser är något viktigt att fundera på, menar Chambers (2014). Finns det

exempelvis en speciell plats som är avsedd för läsning? Är det tyst, inbjudande, speciell belysning och så vidare. Det kan vara så att eleverna ger upp sin läsning om det är en stökig omgivning med ljud och buller. Lärarna berättar att eleverna kan använda hörselkåpor och skärmar för att inte bli distraherade av ljud och buller när de har tyst läsning. Utifrån vad lärarna berättat så vill de skapa lugn och ro i klassrummet under tyst läsning, men de funderar inte på var eleverna sitter och hur det ser ut runt omkring. Samtliga lärare använder sig alltså av tyst läsning för att öka motivationen till läsning av skönlitteratur. De trycker på att det är viktigt att eleverna får tid till tyst läsning och att det är viktigt att eleverna själva får bestämma bok, vilket enligt Chambers (2014) är viktigt för att påverka elevernas inre förutsättningar positivt.

5.2 Yttre faktorer som påverkar

I intervjun ställde vi frågor som berörde vad lärarna trodde påverkade elevernas motivation till läsning av skönlitteratur utanför undervisningen och de kom fram till att tillgången till böcker, hemmet, biblioteket, tid till läsning, läsande förebild och teknik påverkar eleverna.

5.2.1 Tillgång till böcker

En viktig faktor som påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur är tillgången till böcker menar lärarna. Lärare A menar att det är viktigt att det finns bra tillgång till böcker i skolbiblioteket så att alla elever kan hitta en bok som passar dem. Böckerna ska både vara intressanta och på "rätt" nivå. Lärare B, C och D berättar om att tillgång till böcker på deras skolor är begränsade och blir därför ett hinder för elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Lärare C och D har istället boklådor i sina klassrum där eleverna får välja en bok till tyst läsning.

Lärare C:

Det finns inte så mycket tillgång till böcker då skolan har valt att dra in biblioteket på vår skola, så i stället har vi en boklåda i klassrummet som elevcentralen har valt, där eleverna får välja en bok från boklådan. Tyvärr så byts böckerna ut allt för sällan, många böcker har eleverna läst, det är för lite böcker i olika genre. Många gånger finns det inga böcker som intresserar vissa elever, eller intresserar dem men är för svåra eller för lätta för dem. Det blir väldigt svårt att motivera eleverna till att verkligen läsa dem böckerna, många bara bläddrar i dem och säger att de har läst. Det är väldigt synd att eleverna inte själva får bestämma eller önska vilka böcker som ska finnas i boklådan.

Lärare D berättar vidare att:

Många elever väljer bara en bok ur boklådan för att de måste ha en bok vid tyst läsning. De står länge och funderar vilken bok de ska ta, då det inte finns någon som är intressant för dem men får försöka välja den som verkar mest intressant och det är svårt för dem. Ibland kan det vara att de bara tar en bok ur boklådan för att de "vet" att det inte finns någon rolig bok att läsa.

Lärarna menar att tillgång till böcker är en viktig faktor för att motivera eleverna. Böckerna måste vara intressanta för dem men även vara på rätt nivå. De ska inte vara för lätta eller för svåra för dem och detta bidrar till att de blir motiverade till att läsa böcker. Lärarna har upplevt att liten tillgång till böcker hämmar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Eleverna tar bara en bok för att de måste och inte för sitt eget intresse.

Analys

Resultatet visar således att alla lärarna menar att tillgång till böcker är viktigt för att öka elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Det är viktigt att boken intresserar eleven men även att den inte är för svår eller för lätt. Tillgång till böcker är något som Chambers (2014) beskriver i sin modell som en viktig faktor för att motivera eleverna till läsning. Han menar att ju större tillgång, desto större är chansen för att eleven hittar en intressant bok. Det räcker inte att det finns gott om böcker av samma kategori, kanske är det en kategori som en elev inte är intresserad av. Därför är det viktigt att det finns rikligt med böcker med olika genrer.. Ju större tillgång, desto större är chansen för eleven att hitta en bok (Chambers, 2014). Detta är ett problem som lärare B, C och D tar upp i sina intervjuer och som de har observerat i sina klassrum. Lärare C och D beskriver att det finns för få böcker i boklådan och att de byts ut för sällan. Detta har gjort att eleverna tappar motivationen precis som Chambers (2014) beskriver i sin modell. Varför eleverna blir motiverade till att läsa böckerna i boklådan eller varför tillgången är viktig, kan man förstå utifrån Rosenblatts (2002) teori.

Rosenblatts (2017) teori bygger på att läsaren måste gripas av texten på något sätt för att vilja läsa den. Är det dålig tillgång till böcker blir det svårt att gripas av texten i boken. Läsningen blir opersonlig och allmän. Den blir även platt och eleven kan få en känsla av att hen läser för att de måste och inte för eget intresse, vilket kan hämma motivationen till läsning av skönlitteratur. Begreppet inre motivation kan också förklara varför det är viktigt med tillgång till böcker. Woolfolk och Karlberg (2014) förklarar att inre motivation är en inre strävan efter personliga intressen. Det är en drivkraft inom oss som får oss att bli motiverade till något. Elevens motivation till läsning ökar om det finns en bok som intresserar eleven och som är på rätt nivå.

5.2.2 Bibliotek

Samtliga fyra lärare berättar att biblioteket har stor påverkan på elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. De nämner också att bibliotekarien har en stor påverkan på elevernas motivation till läsning men det finns ingen anställd bibliotekarie på skolorna där Lärare C och Lärare D arbetar på.

Lärare C:

Just nu har vi ingen skolbibliotekarie på skolan eftersom de jobbar centralt i hela kommunen. Vi går dit och lånar böcker, men väldigt oregelbundet eftersom vi har boklådor i klassrummet.

Lärare C berättar vidare att när de går till kommunbiblioteket får eleverna välja fritt och en del behöver vuxenstöd.

Lärare C:

[...] De får välja fritt och det kan bli att de väljer för svåra eller lätta böcker, då får eleverna läsa första sidan och då brukar de själva inse. Om de fortfarande vill ha den boken får de välja två böcker. Det motiverar för då har de valt själva men att man finns som vuxenstöd.

Lärare D:

Använder biblioteket mycket lite eftersom kommunen har dragit in på bemanningen av bibliotekarie, eleverna får inte låna själva längre så vi får boklådor till klassrummet. Lärarna måste låna elevernas böcker på vårt eget konto och att det inte finns någon personal där, det är också väldigt utplockat bland böckerna eftersom många böcker har flyttats till ett centralt ställe för hela kommunen.

Lärare A och Lärare B berättar båda att de har bestämda lånetider på biblioteket varje vecka och att bibliotekarien tipsar och läser böcker för eleverna för att väcka deras intresse till att läsa skönlitterära böcker.

Lärare B:

Bibliotekarien läser en kort stund för barnen och sedan är det fritt fram att låna. Hade varit önskvärt att kunna spendera mer tid där. [...] En gång varannan vecka, har 40 minuter schemalagd tid.

Lärare A:

Varje klass har en bestämd lånetid och den sker en gång i veckan.

[...] Bibliotekarien tipsar klassen om olika böcker.

Samtliga fyra lärare anser att biblioteket och bibliotekarie har en stor påverkan på elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Med hjälp av en kunnig bibliotekarie kan hen öka elevernas motivation till läsning genom att presentera böcker, köpa in böcker, hitta rätt nivå på böcker till eleverna samt vara en läsande förebild. Bibliotekarie är något Lärare C och Lärare D önskar att de hade.

Analys

Resultatet visar således att lärarna ansåg att biblioteket har en avgörande roll för att de ska kunna arbeta med att motivera eleverna till läsning. Bibliotekarien är en mer kunnig person som vet vad som finns på marknaden, vad andra barn gillar för litteratur och kan genom sin kunskap väcka elevernas intresse, till exempel genom att ge boktips. Bibliotekarien och läraren kan hjälpa eleverna att hitta ‘rätt’ bok. Chambers (2014) menar att *Vuxenstöd* alltid ska vara närvarande. Detta på grund av att barn har svårt att själv veta vad som är ‘rätt’ nivå för dem och behöver hjälp med det. Eleverna kan även behöva hjälp med att hitta böcker som intresserar dem och det kan bibliotekarien hjälpa till med. Lärare C tycker att det är viktigt att eleverna får välja böcker fritt och det beskriver även Chambers (2014) som en viktig faktor i sin modell för att öka motivationen till läsning. Han menar att det är viktigt att eleverna får frihet med att välja böcker. Friheten blir vår inställning och attityderna blir mer positiva och öppna, samt ökar lusten till läsning. Läslust skapas när människor får följa sin egen instinkt och det är viktigt att låta eleverna ta tid på sig och bläddra bland böckerna.

Varför eleverna blir motiverade till när bibliotekarien ger tips och läser högt för dem kan förklaras genom Rosenblatts teori och Chambers modell. De båda teorierna beskriver att läsaren redan innan läsningen besitter på en bakgrund, erfarenheter och föreställningar om världen, detta påverkar läsarens intresse till texten och hur hen kommer att behandla den. Därför är det viktigt med vuxenstöd som besitter kunskaper och kan tipsa om böcker som ska matcha elevernas olika erfarenheter och bakgrund (Rosenblatt, 2002 & Chambers, 2014). Denna personliga läsningen kallar Rosenblatt (2002) för Estetisk läsning. När bibliotekarien läser högt för eleverna får de höra hur hen läser med inlevelse, skapar inre motivation och så vidare (se analys för högläsning 5.1.1). Bibliotekarien och biblioteket motiverar eleverna genom att skapa inre motivation hos eleverna. Det är en utomstående som påverkar (yttre motivation) men lärarna eller bibliotekarien tvingar inte eleverna till att låna böcker och vill att de ska bli intresserade och välja själva baserade på deras intresse och således fokuserar de på den inre motivationen hos eleverna som är mycket starkare än yttre, menar Woolfolk & Karlberg (2014).

5.2.3 Läsande förebild

Läsande förebild är något som påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur väldigt mycket menar lärarna. Läsande förebild är de som står nära elevens inställning till läsning, samt om de läser själva. Lärare A, C och D tror att deras egen läsning påverkar elevernas motivation.

Lärare D:

Jag läser mycket och det påverkar mina elevers motivation när man öppet pratar ärligt om vad man läser. Kanske berättar något spännande från boken och att man tycker om det. Man blir en läsande förebild för eleverna.

Betydelse för ens egen läsning är viktig att sprida till eleverna. Detta är något Lärare C också nämner.

Lärare C:

Jag läser [...] barnböcker och jag läser mycket och vet att det påverkar deras motivation. [...] jag kan ge boktips och då känner eleven att jag vill läsa den boken och att jag vill läsa för fröken läser.

Här berättar de båda lärarna att det är viktigt att de själva läser, berättar vad de läser om och vad de tycker om det. Lärare C vill vara uppdaterad på vad eleverna läser och ge boktips, vilket hen tror kan bidra till att eleverna själva vill läsa. Lärare A berättar också att det är viktigt att belysa för eleverna att läsning är viktigt och det kan man göra genom att berätta om sin egen läsning. Lärare B berättar att hen själv inte läser mycket men att ens egen inställning till böcker påverkar elevernas motivation.

Lärare B berättar vidare att:

[...]det finns läsande förebilder som föräldrar och kompisar. Det är inte många som läser hemma på grund av att föräldrar själva inte är intresserade.

Lärare B menar att det inte bara är lärare som är en läsande förebild utan det är även föräldrar och kompisar. Deras läsning och inställning till det påverkar sedan elevernas läsning och detta är något som både lärare A och D också nämner.

Lärare D:

Föräldrarnas intresse till läsning påverkar elevernas egen vilja till att läsa och om de engagerar sig med att ta dem till biblioteket.

Föräldrarna är läsande förebilder för elevernas och deras inställning och engagemang påverkar sedan elevernas motivation till läsning av skönlitteratur.

Lärare A:

[...] att föräldrarna är en läsande förebild, [...] influencers visar intresse för böcker, äldre barn som visar intresse till läsning.

Lärare A, B och D menar att det är många som kan vara eller är läsande förebilder som till exempel influenser, kändisar, föräldrar, syskon och kompisar.

Analys

Resultatet visar således att samtliga lärare nämner att läsande förebild har en stor påverkan på elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Lärare A, C och D tror också att deras egen läsning påverkar elevernas motivation, vilket även Lärare B tror även fast hen själv inte läser mycket. Att vara läsande förebild som lärare är något Chambers (2014) påpekar. Han menar att det viktigt för läraren att veta att läsare skapar läsare. Omedvetet försöker vi att forma andra till samma sorts läsare som vi själva är och det är därför viktigt att tänka på sitt eget läsande. Genom att lärarna visar att de läser för njutningens skull, kan eleverna få en yttre motivation som kan bildas till inre motivation hos eleverna menar Rosenblatt (2002). Lärare C berättar att hon ger boktips och att hon själv läser barnböcker då hen vet att det påverkar elevernas motivation. Lärare B berättar att det finns andra läsande förebilder som vänner och föräldrar som kan påverka motivationen hos eleverna.

5.2.4 Hemmet

I intervjuerna tog alla lärare upp att hemmet har en stor påverkan på elevernas motivation till läsning av skönlitteratur både till det positiva men även till det negativa. Lärare C berättar att det finns en del elevers vars föräldrar läser högt för dem eller läser tillsammans innan de ska sova och att eleverna upplever det som en mysig avslutning på dagen och vill gärna att de ska göra detta varje dag innan läggning. Men hen beskriver även att:

Lärare C:

Såklart påverkar föräldrarnas inställning också och det finns hem där läsning inte är viktigt och då är det klart att barnen inte läser.

Detta är något som även resterande lärare påpekade i sina intervjuer.

Lärare D:

Jag tror att föräldrarnas intresse till läsning påverkar elevernas läsning. Jag tror det är viktigt att föräldrarna tar med barnen till biblioteket och visar sitt eget intresse för det.

Lärare A och B beskriver också att föräldrarnas attityd till läsning påverkar elevernas läsning.

Lärare A:

[...] det påverkar eleverna när föräldrarna inte läser med dem hemma och de flesta är inga läsande förebilder. Det finns inte så många elever som kommer från litterära hem.

Lärare A menar att föräldrarnas negativa inställning till läsning hämmar deras barns läsning. Tycker inte föräldrarna att det är viktigt, kommer de inte att lära eller att visa sina barn att det är viktigt eller roligt med läsning av skönlitteratur och detta är något som Lärare B också beskriver.

Lärare B:

Jag tror att beroende på HUR föräldrarnas attityd till läsning ser ut påverkar elevernas läsning. Jag upplever att det inte många som läser hemma på grund av att föräldrarna inte är intresserade.

Samtliga lärare tror att föräldrarnas attityd och inställning påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. I hem där föräldrar läser högt för sina barn eller läser tillsammans skapar dem en mysig och lugn stund innan läggdags som barnen uppskattar, menar lärarna. Men om inställningen och attityden till läsning är negativt, där läsning inte anses som något viktigt hämmar det elevernas intresse för läsning.

Analys

Resultatet visar således att samtliga fyra lärare har samma uppfattning om att hemmet har en stor påverkan på elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Lärare A har en uppfattning om att det är många elever som inte kommer från litterära hem, vilket gör att det saknas läsande förebilder i hemmet. Lärare B upplever också att många elever inte läser hemma på grund av att föräldrarna inte är intresserade. Hur detta kan påverka elevernas motivation till läsning av skönlitteratur har vi beskrivit i kategorin Läsande förebild (se 5.2.3) för att lärarna beskriver föräldrarna som läsande förebilder och hur deras inställning kan påverka deras barns motivation till läsning.

5.2.5 Digitala medier

En annan faktor som lärarna tar upp som yttre påverkan för elevernas motivation till läsning av skönlitteratur är digitala medier.

Lärare B:

Eleverna de spelar mycket hemma i stället för att läsa.

Lärare B berättar detta i sin intervju när vi ställde frågan om vilka ytterligare faktorer som kan påverka elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. De övriga lärarna talar också om digitala medier som ett hinder för elevers motivation till läsning av skönlitteratur.

Lärare D:

Jag upplever att många elever läser för att de måste, det är enklare att spela, titta på youtube, de lånar inte böcker och detta märks i deras läsutveckling. Spel och sociala medier är mer tillgängligt och de ser inte läsning som något viktigt och därför läser de bara när de måste.

Lärarna tycker att det är en utmaning att arbeta med att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur. Eleverna känner att de läser för att de måste och att det är roligare att spendera sin tid på sociala medier i stället.

Lärare A:

[...] Föräldrar som tror Ipaden kompenserar böckerna och där föräldrarna inte tycker att läsning är viktigt blir att barnen sitter med sina I pads och vill inte läsa.

Sociala medier, youtube och spel är lättillgängliga och många sitter mycket framför ipaden. Detta menar Lärare C är en anledning till att eleverna inte vill läsa.

Lärare C:

Att spela datorspel är roligare än att läsa böcker och det är lättare med datorspel, när man läser måste man anstränga sig på ett annat sätt och kan inte zappa vidare.

Lärare C berättar även om den teknik som de använder sig av i klassrummet som stöttar och motiverar till läsning av skönlitteratur. Det var bara Lärare C som tog upp att teknik påverkar motivationen till läsning av skönlitteratur positivt.

Lärare C:

Vi använder även oss utav Polyglutt som är en app som läser upp en bok och man kan följa med i texten. Man kan välja bok på sitt eget språk, välja utifrån nivå på boken och det finns mycket bilder som jag tycker är bra.

Polyglutt är en app som är skapad av Inläsningstjänst. Det är en tjänst som är till för att arbeta med språkutveckling och litteratur i skolan. Elever med ett annat modersmål än svenska kan lyssna till sig läsning på böcker på sitt språk. Litteraturen är kopplad till läroplanen, utifrån olika åldersgrupper och önskemål från användaren. Böckerna och frågorna ska bidra till att motivera eleverna till läsning. Alla lärare upplever att det är en kamp att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur när det är roligare och enklare för eleverna att sitta hemma med sociala medier, youtube, spela spel och så vidare. Det tar mer tid att läsa och en del elever har svårt med läsning och tycker därför att det är roligare och enklare att zappa vidare.

Analys

Resultatet visar således att lärarna tycker att digitala medier är ett hinder för att arbeta med att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur. Det var bara Lärare C som tog upp det digitala verktyget Polyglutt som kan hjälpa eleverna till att bli motiverade till läsning. Vi kan förstå varför eleverna kan tycka att det är "roligare" att spendera sin tid på digitala medier, precis som lärarna säger så krävs det en mer kognitiv ansträngning vid läsning. De digitala verktygen ger yttre motivation som sedan blir till inre motivation (Lundgren & Säljö, 2017). Den yttre påverkan är när en spelare spelar för att gå upp i level, får poäng eller för att jämföra sig med sina kompisar. Detta kan sedan bli till en inre motivation där individen strävar efter att tillfredsställa sina egna intressen till exempel att individerna vill bli duktiga på att spela, eller att sociala medier blir en undanflykt och individerna vill vara uppdaterad på vad som är populärt. Varför lärarna upplever att eleverna tycker att det är roligare med digitala medier kan vi koppla till Rosenblatt (2002) och hennes teori. Hon beskriver att texten måste gripa läsaren, det kan ta längre tid att gripas av en text i en bok än ett kort inlägg på exempelvis twitter. Det är korta texter som de läser på digitala medier och det är lättare att hitta texter som inspirerar individer som Rosenblatt (2002) menar är viktigt för motivationen.

Lärarna berättar även att det är lättare att spendera sin tid på sociala medier och spel än att läsa en bok. Detta kan förklaras genom Chambers modell. De elever som lärarna har är mellan 7-9 år och många av dem har inte kommit så långt i sin läsning vilket kräver mycket energi och koncentration av eleverna.

Chambers (2014) menar i sin modell att en vuxen måste ständigt visa att hen är tillgänglig och stöttar eleven. Tyvärr berättar lärarna under kategorin Hemmet (se 5.2.4) att de upplever att föräldrarna inte hjälper sina barn med sin läsning och hämmar deras motivation till läsning av skönlitteratur. Det finns ett brett utbud av vad eleverna kan vara intresserade av och på deras nivå, det är enklare att hitta, de klarar av det utan vuxenstöd, det blir en estetisk läsning, blir individbaserat och tilltalar eleverna och allt detta menar Chambers (2014) och Rosenblatt (2002) är viktigt för att öka elevernas motivation. Detta är en förklaring till varför eleverna hellre tillbringar sin tid på digitala medier och spel än åt att läsa skönlitteratur.

5.2.6 Tid till läsning

Något som lärare A, C och D tog upp i sina intervjuer som en viktig faktor men även som ett hinder var tiden. Lärare C och D berättar att tidsbrist är en utmaning för att vi behöver läsa mycket för att det ska bli intressant. De menar även att samtalen om det lästa är otroligt viktigt för att få syn på det lästa och för att motiverar eleverna till vidare läsning. Lärare C och D menar att de har inte så mycket tid till läsning och samtal som de hade velat.

Lärare C:

Även om man inte kan tro det är tidsbrist en stor utmaning. Man kan inte lägga all tid på svenska och kanske kan man låna tid från andra ämnen, exempelvis religion som vi jobbar med nu, Då har vi hittat en bok om religion som de ska läsa och prata om.

Lärare D berättar även i sin intervju om tidsbrist som ett hinder för att kunna arbeta för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur.

Lärare D:

[...] Jag skulle säga tidsbrist, mycket annat från det centrala innehållet ska hinnas med. Det är svårt att få ihop det. Vi har läsaktiviteter för att öka läsningen men jag hade velat ha mer tid till samtal till läsningen. Det är viktigt att man pratar om det man läser.

Både lärare C och D tar här upp att de önskade att det fanns mer tid till både läsning och samtal till skönlitteratur. Lärare C utnyttjar andra ämnen till läsning och samtal som exempelvis religion men samtalen blir inte densamma. De båda lärarna betonar att de vill ha mer tid till läsning och samtal för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur. Lärare A tar upp en annan aspekt kring tid till läsning och

det är att det tar lång tid att läsa, speciellt för de elever som precis har knäckt läskoden eller har svårt med sin läsning. Det är viktigt att då låta eleverna få tid på sig att läsa.

Lärare A:

[...] låt läsning ta sin tid. Det tar lång tid att läsa, att komma in i en bok.

Lärare A menar att det även kan ta en stund innan eleven kommer in i läsningen och att det får ta sin tid. Får inte eleverna tid till läsning så kommer de inte in i boken och förstår då inte sammanhanget. Det blir svårt att relatera till den och det blir ointressant. Lärare A menar att om eleverna får tid till läsning så kommer det att öka deras motivation till läsning av skönlitteratur.

Analys

Resultatet visar således att tiden, enligt tre av lärarna, är en stor faktor som påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Både Lärare C och Lärare D önskade att de hade mer tid till läsning i skolan. Tiden till läsning är viktig för att skapa en fungerande läsmiljö och trygghet, menar Chambers (2014). Lärare D berättar att det är svårt att hinna med så mycket läsning som hen hade velat då det är mycket annat som ska hinnas med från det centrala innehållet. Hen nämner också att hen skulle vilja ha mer tid till samtal till läsningen, då det är viktigt att prata om det lästa. Enligt Chambers (2014) vill barn prata om det lästa och berätta om sina tankar och idéer. Egna tankar, idéer och känslor i läsning är något som Rosenblatt (2002) nämner i sin teori om estetisk läsning. Lärare A menar även att eleverna behöver tid för att det kan ta en stund innan de kommer in i läsningen. Har eleverna bara en liten stund till läsning hinner de inte komma in i boken och förstår inte sammanhanget, vilket kan påverka deras motivation till läsning. Detta är något Chambers (2014) också påpekar. Han beskriver att läraren ska förklara för eleverna att de inte behöver stressa när de läser, väljer en bok eller att komma till ro. Känner eleverna en stress kan det hämma deras motivation. Han menar att det tar tid att läsa litteratur, det kräver koncentration och uppmärksamhet. Tiden är alltså en stor faktor och ett hinder för elevernas motivation till läsning av skönlitteratur, enligt Lärare A, Lärare C och Lärare D.

6. Diskussion

I detta avsnitt kommer vi först att besvara forskningsfrågorna som inledde studien (se 1.3). Det kommer att följas av en diskussion av resultatet mot bakgrund av tidigare forskning (se 2.) samt våra egna tankar och funderingar. Därefter diskuteras och problematiseras val som gjorts genom studien. Avsnittet avslutas med betydelse för yrkesrollen och förslag på vidare forskning.

6.1 Resultatdiskussion

Vilka arbetssätt och metoder, anser de tillfrågade legitimerade svensklärarna, ökar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur och varför?

Resultatet visade således att alla lärare framhåller att lärarna använder sig av metoder och arbetssätt som högläsning, boksamtal, läsutmaningar och tyst läsning.

Samtliga lärare i studien framhåller att högläsning är ett viktigt arbetssätt för att öka elevers motivation till läsning av skönlitteratur, vilket forskarna Gambrell (2011), Nordenstam & Widhes (2017) och Flecher, Grimley & Greenwood (2011) också påpekar. Lärarna i vår studie och Nordenstam & Widhes (2017) menar att högläsning bidrar till att eleverna blir motiverade till att börja och fortsätta läsa på egen hand. Eleverna får även nya erfarenheter av olika genrer som de annars kanske inte hade stött på och det således skapar motivation. Lärarna påpekar att det är viktigt att vara förberedd innan högläsning, genom att de redan innan har läst boken. Det är viktigt för att de ska veta var de ska betona rösten och använda kroppsspråket med hänsyn till händelser och karaktärer. Gambrell (2011) och Varga, Hultgren och Widhes (2015) tar fram lärarens betydelse vid högläsning för att motivera eleverna, genom att de anpassar boken efter elevgruppens intresse, nivå, samt vikten av att lärarna har inlevelse vid högläsning för att väcka intresse. Högläsning är ett arbetssätt som samtliga lärare i studien tar upp som ett främjande arbetssätt för att öka elevers motivation till läsning av skönlitteratur, men bara två lärare tar upp att det är viktigt att de använder sig utav efterföljande boksamtal, vilket vi ställer oss frågande till då det finns en hel del forskning kring (se. 2) att det är viktigt. Vi tolkar texter på olika sätt och vi associerar texten till oss själva och tidigare erfarenheter genom boksamtal och detta har även Franklin och Landh (2014) kommit fram till i sin studie. Vi håller med om att det är viktigt att samtala om det lästa, resonera kring det och uttrycka egna åsikter om det lästa och att detta väcker intresset för skönlitteratur. När lärarna har boksamtal är det viktigt att de stöttar eleverna och delar in de i grupper där eleverna är på samma nivå i sin läsning för att skapa ett rikare samtal, vilket Chambers (2014) också menar är viktiga faktorer vid boksamtal. Även om lärarna beskriver att boksamtal är en främjande metod för att öka motivationen till läsning av skönlitteratur berättar två lärare att de använder boksamtal allt för sällan. Detta undrar vi över varför det egentligen är så? Är det på grund av tidsbrist? Varför använde de boksamtal för sällan när både teoretiker och forskare har kommit fram till att det är en främjande faktor för att öka motivationen till läsning av skönlitteratur? De beskriver att tiden är en viktig faktor, det finns inte tid till läsning, vilket vi tycker är synd, för hur ska lärare annars kunna arbeta för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur om det inte finns tillgängligt.

Flecher, Grimley och Greenwood (2011) samt Hultgren & Johansson (2017) beskriver belöningar som en metod för att motivera elever till läsning men att yttre motivation inte är en främjande faktor för att öka motivationen i längden (se 2.) De (Hultgren & Johansson, 2017) beskriver även att positiv feedback kan vara en effektiv yttre motivation. Två av lärarna använde sig av belöningar för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur (se 5.1.3). Vi anser att yttre belöning kan vara bra beroende på syfte, vilken typ av belöning och på eleverna. Vissa elever kanske behöver en morot i början för att inse att det är roligt med läsningen i sig. Vi tror även att feedback är något som motiverar eleven till att utvecklas beroende på hur feedbacken ser ut. Är det feedback som är framåtsyftande med beröm och hur eleven kan utvecklas så tror vi att det kan motivera elever till läsning av skönlitteratur. Lärarna beskrev även att läsutmaningen och läslådan bidrog till inre motivation hos eleverna genom att de fick välja böcker själva eller fick en bok som var på deras nivå.

Att eleverna själva får välja böcker är viktigt för att öka motivationen, menar lärarna, vilket vi med tror. Genom att välja böcker får vi en känsla av frihet till att bestämma själv, när vi tittar tillbaka på vår barndom så var läsning som roligast när man fick välja bok själv.

Tyst läsning använder lärarna som startuppgift och den sker vid bänkarna där eleverna sitter. Samtliga lärare nämner att det ska vara tyst och lugnt vid tyst läsning och de erbjuder eleverna hörselkåpor. Detta är något som vi håller med om, men vi håller även med om Chambers (2014) och hans tanke att inte tysta ner de elever som vill läsa högt (se 3.2). Att yngre elever pratar under tyst läsning och att lärare försöker tysta ned dem är något som vi har observerat under den verksamhetsförlagda delen av vår utbildning. Vi har observerat att elever som tystas ned när de läser "för högt" får en negativ inställning och ibland sätter sig och "tjurar", vilket vi kan förstå. När vi själva läser och är inne i en bok, vill vi inte bli kommenterade på vilket sätt vi läser, så varför ska vi som lärare då tysta ned eleverna är en fråga för oss. Vi tycker även att det är tråkigt att syftet är att den tysta läsningen ska vara en lugn stund efter rasten eller när man är färdig med en uppgift. Vi har upplevt att många elever inte skyndar sig in till klassrummet efter rasten eller vill göra klart uppgiften fort för att de inte vill läsa sin bänkbok. Kanske är det för att det är tyst läsning, eller för att de får välja en bok från boklådan i klassrummet där det är ett dåligt utbud av böcker.

De elever som inte har kommit så långt i sin läsning, får möjlighet att läsa tillsammans med en pedagog, berättar en lärare. Detta kan kopplas samman med Chambers (2014) begrepp om vuxenstöd som är en viktig faktor för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur. Två av lärarna berättar att eleverna får välja böcker från en boklåda som finns i klassrummet. Boklådorna innehåller få böcker och lärarna menar

att det hämmar elevernas motivation. Detta kommer vi att diskutera under nästkommande forskningsfråga.

Vilka övriga faktorer, enligt de tillfrågade legitimerade svensklärarna, påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur och hur?

Resultatet visar att tillgången till böcker, hemmet, biblioteket, tid till läsning, läsande förebild och teknik är, enligt lärarna, övriga faktorer som påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur.

Gambrell (2011) framhåller i sin studie att tillgången till böcker är en viktig faktor för att öka motivationen till läsning av skönlitteratur. En liknande slutsats kan dras utifrån vårt resultat. Samtliga lärare i studien nämner tillgången till böcker som en viktig faktor för elevers motivation vilket även forskarna Flecher, Grimley & Greenwood (2011) påpekar. Vi anser med att det är viktigt att man som lärare vet vad som intresserar eleverna för att på bästa sätt kunna hjälpa dem att hitta en bok som är intressant och på rätt nivå. Vi håller med Chambers (2014, se 3.2) att det finns en större chans att hitta en bok på rätt nivå och som intresserar en om det finns ett brett utbud av böcker. Tyvärr är dåligt utbud något som två av lärarna har observerat som ett hinder för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur. På grund av att de inte har något skolbibliotek har de boklådor i klassrummet med få böcker som byts ut för sällan vilket påverkar elevernas motivation. Lärarna saknar skolbiblioteken och blev upprörda när det drogs in berättar de upprepade gånger i intervjun då de anser att biblioteket och skolbibliotekarie har en stor betydelse för att motivera eleverna. Detta tycker vi är helt absurt, varför ska skolan vara en pengafråga? Är det inte eleverna som bör vara i fokus? Varför ska andra in och försvåra pedagogernas arbete? Vi tycker att det är konstigt att man drar in på skolbibliotek och skolbibliotekarie när teoretikerna i vår studie och många forskare (se 2. och 3.2) har kommit fram till att utbud, tillgång till böcker, bibliotek och bibliotekarie har en stor påverkan på elevernas motivation till läsning. Vi funderar över varför skolor drar in på bibliotekarier och bibliotek, när PISA går ut med statistik där elevernas motivation till läsning av skönlitteratur blir allt sämre och sämre, så varför skolor drar in på detta är väldigt märkligt för oss. Lärarna berättar att eleverna får välja böcker fritt när de är på skolbiblioteket eller kommunbiblioteket. När eleverna väljer fritt finns läraren och bibliotekarien som stöd för att hjälpa eleven att hitta en bok som intresserar dem och är på rätt nivå. Friheten till att välja bok själv ökar elevernas motivation, menar lärarna och Chambers (2014, se 3.2). För att kunna stötta eleverna på bästa sätt till att hitta en bok som intresserar dem och är på rätt nivå behövs en kunnig bibliotekarie menar vi, Chambers (2014) och tidigare forskning (se 2.). En kunnig bibliotekarie som kan presentera böcker, köpa

in böcker, hitta rätt nivå på böcker till eleverna samt vara en läsande förebild. Vi tycker att ett skolbibliotek med bemanning med rätt kompetens borde vara ett krav på samtliga skolor för att kunna öka elevernas motivation till läsning av skönlitteratur och för att det är en del av den pedagogiska verksamheten. Av egna erfarenheter så skiljer sig skolorna markant åt när det kommer till tillgång av bibliotek och bibliotekarie, vilket inte ger alla elever samma förutsättningar eller en likvärdig utbildning.

Lärarna berättar att deras egen läsning och inställning påverkar elevernas motivation, vilket även Chambers (2014) i sin modell och Varga, Hultgren och Widhes (2015) tar upp i sin studie. De berättar att det är viktigt för läraren att veta att läsare skapar läsare och att lärare och bibliotekarie har en betydelsefull roll som läsande förebilder. Eleverna kan bli motiverade till egen läsning när lärare och bibliotekarier visar att de tycker om att läsa. Lärarna berättar även att kompisarnas, influencers och föräldrarnas inställning till läsning påverkar eleverna. Detta kan kopplas samman med Dambers (2010) slutsats om hemmiljöns påverkan på läsutvecklingen (se.2).

Föräldrarnas inställning, förväntningar och engagemang påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. En liknande slutsats kan dras utifrån vårt resultat. Det är en stor utmaning som lärarna tar upp i sina intervjuer, vilket även vi har observerat i den verksamhetsförlagda delen av vår utbildning och vi undrar hur skolor arbetar med detta och vad vi som lärare kan göra åt detta? Lärarna berättar att de upplever att föräldrarnas inställning till läsning, deras förväntningar och hur de engagerar sig i läsläxor påverkar elevernas motivation till läsning negativt. Lärarna berättar att sociala medier och spel ersätter böckerna på elevernas fritid. De menar att det är en kognitiv utmaning att läsa, det tar tid och de upplever att eleverna läser bara när de måste. Det är enklare att spendera sin tid på sociala medier och "zappa" vidare om något är tråkigt eller för svårt. De upplever att tekniken är ett hinder för deras arbete att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur. Av egna erfarenheter har vi under vår verksamhetsförlagda del av utbildningen observerat att elever hellre vill spendera sin tid på digitala medier för att det är roligare och lättare än att läsa en bok. Vi tycker också att fler föräldrar borde bli mer medvetna om hur viktigt det är med läsning av skönlitteratur i hemmet då vi upplever att det finns brist på kunskap och verktyg för läsning hos dem. Dock hittar vi ingen studie på teknikens påverkan på elevernas motivation till läsning. Det tar tid att läsa, en kognitiv utmaning och lärarna menar att det finns för lite tid för att arbeta med att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur. Även Chambers (2014) tar upp att det tar tid att läsa litteratur, det kräver koncentration och uppmärksamhet. Tiden är viktigt för att skapa en fungerande läsmiljö och trygghet. Tid till tyst läsning, boksamtal, högläsning och tid i biblioteket är något samtliga lärare önskar de hade mer av, vilket vi håller med om, att tiden inte räcker till är något vi tror alla

lärare håller med om. Som lärare vill vi lära eleverna så mycket som möjligt, men vi måste förhålla oss till styrdokumentet, samt mycket pappersarbete runt om.

Något som många forskare tar upp i sina studier är om miljöns påverkan på elevernas motivation. Det är forskare som Gambrell (2011) och Damber (2010) som kom fram till att klassrumsstorleken har en stor betydelse för hur mycket stöttning varje elev får och hur mycket plats de kan ta i exempelvis boksamtal. Chambers (2014) beskriver miljöns påverkan på elevernas motivation till läsning av skönlitteratur. Exempelvis hur inbjudande platsen är där eleverna läser ser ut, är det mycket buller eller lugnt? Hur är belysningen? och finns det en särskild plats där man bara läser? Allt detta påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur men ingen av våra lärare tog fram miljön som yttre påverkan på elevernas motivation, vilket vi tycker är konstigt då vi anser att miljön är en självklar faktor för att elevernas motivation till läsning av skönlitteratur ska öka.

6.2 Metoddiskussion

Vi valde att begränsa vårt urval till legitimerade svensklärare 1-3. Först hade vi tänkt att intervjua legitimerade svensklärare för årskurs F-3 men vi fick bara kontakt med lärare för 1-3 och var därför tvungna att ändra vårt urval. En brist med studien är att det är lågt antal respondenter och detta är på grund av tidsbrist. Vi var därför tvungna att välja respondenter utifrån bekvämlighet och för att vi visste att de skulle delta. Om studien hade genomförts igen hade vi velat ha flera respondenter för att få bredare underlag. Resultatet hade kanske sett annorlunda ut om vi hade haft andra respondenter då vår studie baseras på deras berättelser och erfarenheter.

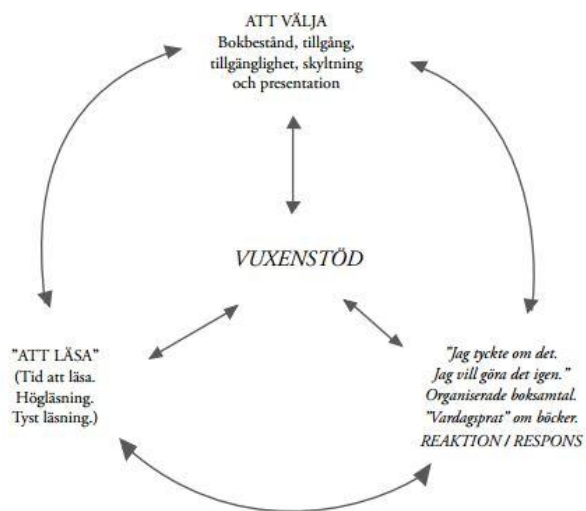
6.3 Betydelsen för vår yrkesroll och vidare forskning

Nordlund och Svedjedal skriver i sin rapport *Läsandets årsringar (2020)* om att motivationen dalar enligt PISA och PIRLS. De påvisar att Sverige har en lägre andel elever som känner läslust jämfört med genomsnittet för EU- och OECD - länder. De menar att svenska elever har en negativ inställning till läsning vilket bidrar till mindre lästräning, läsförståelse och läsmotivation utanför skolan. Vi kom fram till att lärarna menar att motivationen till skönlitteratur är låg men vi ser att lärare använder sig av metoder och arbetssätt för att försöka öka motivationen till läsning av skönlitteratur. Lärarna berättar att de försöker öka motivationen till läsning av skönlitteratur hos sina elever men att det finns många yttre faktorer som påverkar elevernas motivation och att det är en stor utmaning för lärarna. Vår upplevelse utifrån studien är att det behövs mer tid, utbud av böcker och ett bibliotek med utbildad personal. Men även att det behövs fler resurser, utbildningar om hur lärare kan arbeta för att öka motivationen till

läsning av skönlitteratur. Det finns flera studier om varför det är viktigt att läsa skönlitteratur men inte HUR lärare, övrig personal och anhöriga kan främja läsningen av skönlitteratur hos eleverna. Utifrån studiens resultat kan vi förstå vilka arbetssätt och metoder lärarna använder sig av som fungerar för att öka motivationen hos sina elever. Utifrån lärarnas erfarenheter har vi fått fram vilka hinder och yttre faktorer som påverkar deras arbete för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur. Till vidare forskning kan man undersöka hur personalen ska hantera dessa hinder och yttre faktorer och om eller hur personalen på skolan kan vända hinder till möjligheter. I vår studie framkommer det även att lärarna vill att det ska vara tyst och lugnt vid tyst läsning. Detta är något som Chambers (2014) tycker att lärare ska se som något positivt och därför inte kräva en absolut tystnad för då kan deras läslust hämmas och motivationen tappas. Han menar att under tyst läsning i de yngre åldrarna pratas det mer, de har mer inlevelse, improviserar, skrattar och kommenterar det lästa högt. Därför anser vi att det hade varit intressant och viktigt att studera närmare på detta då det kan påverka elevernas motivation till läsning av skönlitteratur vid tyst läsning. Det hade även varit intressant att forska vidare om miljöns och bibliotekets påverkan på elevernas motivation till läsning av skönlitteratur, då det är forskare och teoretiker som anser att det har en påverkan på elevernas motivation och därför hade det varit intressant och veta vad lärarna säger om det. Det hade även varit intressant att veta varför skolor drar in på skolbibliotek och bibliotekarie när det finns bevis på att det har en stor betydelse för eleverna motivation till läsning av skönlitteratur. Det hade varit intressant att forska vidare om framgångsrika metoder för att öka motivationen till läsning av skönlitteratur.

7. Bilagor

Bilaga 1: "Läsandets cirkel" (Chambers, 2014:15)

Källa: Chambers (1995)

Bilaga 2 Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter som studerar till grundlärare F-3 på Högskolan i Kristianstad. Vi går sista terminen och skriver nu vårt examensarbete. I tidigare studier har vi fördjupat oss i forskning gällande motivation till läsning av skönlitteratur och vi skulle uppskatta möjligheten till att komplettera vår studie med intervjuer hos er. Vi söker att intervjua legitimerade svensklärare i årskurs 1–3.

Studiens syfte är att undersöka legitimerade svensklärares erfarenheter av att arbeta för att motivera eleverna till läsning av skönlitteratur. Vi vill ta reda på vilka arbetssätt och metoder, lärarna menar, ökar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur och varför? Vilka övriga faktorer, lärarna menar, påverkar elevernas motivation till läsning av skönlitteratur och hur?

Vi kommer använda oss utav formen individuella intervjuer. Vi beräknar att intervjun kommer ta ca 40 minuter. Ni som deltar kommer att vara anonyma och benämnas med lärare A, B och så vidare i vår studie. Deltagandet är frivilligt och de som deltar kan själva välja att avbryta sitt deltagande när som helst under intervjun. Intervjun kommer även att spelas in för att någon information inte ska gå förlorad och det är bara vi, vår handledare och kursansvarig som kan ta del av materialet. När vårt arbete är slutfört kommer det inspelade materialet att raderas. Alla svar kommer att behandlas konfidentiellt och resultatet kommer enbart att användas för studiens forskningsändamål. Finns det en önskan kommer ni självklart att få ta del av studiens resultat men inte de enskilda svar vi erhållit. Om ni inte kan delta på en fysisk plats går det lika bra att genomföra intervjun digitalt via zoom.

Hoppas att ni vill delta i vår studie! OSA 26/11-2021.

Vid anmälan och eventuella frågor finns våra kontaktnppgifter nedan.

Amanda Johansson: maundajohansson@gmail.com 0761689716

Ida Hansson: idahansson9@hotmail.com 0708826904

Med vänliga hälsningar |

Ida Hansson och Amanda Johansson

Bilaga 3 Intervjufrågor

Läser du något på din fritid?
 Hur mycket läser du?
 Vilken typ av litteratur läser du?
 Varför läser du?
 Varför läser du inte?
 Tror du att detta kan påverka elevernas läsning?
 Hur då?
 Varför så?

Vilken uppfattning har du om hur motivationen för läsning av skönlitteratur ser ut hos dina elever?
 Hur har du märkt det?
 Varför tror du att det är så?

Arbetar du för att främja motivationen till läsning av skönlitteratur hos dina elever?
 Hur arbetar du för att öka motivationen?

Vilka arbetsätt och metoder använder du som motiverar läsning av skönlitteratur hos dina elever?
 Varför tror du att det såmet motiverar?
 Hur vet du att det motiverar?
 Finns det någon annan metod eller arbetssätt som motiverar som ni inte använder idag?
 Kan du utveckla?

Finns det något annat utanför undervisningen som du tror påverkar elevernas motivation positivt?
 Varför tror du det?
 Kan du ge något exempel?
 Kan du utveckla?

Finns det något annat utanför undervisningen som du tror påverkar elevernas motivation negativt?
 Kan du ge exempel?
 Varför tror du det?
 Kan du utveckla?

Finns det några hinder i undervisningen som du har mött som kan påverka dina elevers motivation till läsning av skönlitteratur?
 Varför tror du det?
 Kan du utveckla?
 Hur har du hanterat de hinder som du har mött?

Finns det några andra hinder utanför undervisningen som du har mött som kan påverka dina elevers motivation till läsning av skönlitteratur?
 Varför tror du det?
 Kan du utveckla?
 Hur har du hanterat de hinder som du har mött?

Har du eller ni på skolan en plan för hur ni kan eller ska arbeta för att utveckla motivationen till läsning av skönlitteratur?

Hur ser planen ut?
 Kan du utveckla?

Om ni inte har, hur vill du att ni ska arbeta främjande? Har du någon tanke?
 Varför tror du att det skulle förbättra deras motivation till läsning av skönlitteratur?
 Kan du utveckla?
 Hur tror du att ni på skolan kan arbeta för att skapa motivation till läsning av skönlitteratur?

Bilaga 4 Enkät - fördjupningsfrågor

Tycker du att det är viktigt att dina elever läser skönlitteratur? Varför? Varför inte?

Svar:

Tycker du att det är viktigt med högläsning för dina elever? Varför? Varför inte?

Svar:

Vilken typ av böcker läser du vid högläsning?

Svar:

Vad är viktigt att tänka på vid högläsning? hur gör du? varför gör du så?

Svar:

Arbetar du vidare med boken som du högläser? i så fall på vilket sätt?

Svar:

Tycker du att det är viktigt att ha boksamtal med dina elever? Varför? Varför inte?

Svar:

Har du boksamtal med dina elever? varför? varför inte?

Svar:

Hur ofta har du boksamtal med dina elever?

Svar:

Hur genomför du boksamtal?

Svar:

Kan de se ut på olika sätt? hur då och varför?

Svar:

Har eleverna tygt läsning?

Svar:

När har eleverna tygt läsning?

~

Hur ser det ut där eleverna läser? Var läser eleverna?

Svar:

Har arbetar du med tygt läsning? Varför?

Svar:

Hur ser den tygta läsningen ut för eleverna? Ser den olika ut? På vilket sätt och varför?

Svar:

Hur mycket tid lägger ni på läsning av skönlitteratur?

Svar:

Har använder ni biblioteket?

Svar:

Hur ofta är ni där?

Svar:

Har arbetar ni med böckerna?

Svar:

Vad har bibliotekarien för roll? Varför?

Svar:

Får eleverna låna vilka böcker de vill? Varför? varför inte?

Svar:

Har påverkar klassrumsmiljön elevernas läsning?

Svar:

Tack för ditt deltagande!

Bilaga 5 Chambers samtalsmodell

Läsprotokoll efter Chambers modell

Novellens titel: _____ Författarens namn: _____

Ditt namn: _____ Klass: _____

GILLAR	OGILLAR	FRÅGETECKEN	MÖNSTER

8. Referenser

Chambers, Aidan (2014). Böcker inom och omkring oss. Gilla böcker

Damber, Ulla (2010). Reading for Life: Three Studies of Swedish Students' Literacy Development. (Hämtad:2021-03-17) <https://www.spsm.se/globalassets/funktionsnedsattning/avhandlingar/reading-for-life-damber-ulla.pdf>

Denscombe, Martyn (2018). Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna. Studentlitteratur AB

Fletcher, J., Grimley, J., Greenwood, J., Parkhill, F. (2011). Motivating and Improving Attitudes to Reading in the Final years of Primary Schooling in Five New Zealand Schools. Literacy (Hämtad:2021-03-08)

<https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.hkr.se/doi/epdf/10.1111/j.1741-4369.2011.00589.x>

Franklin, Anna & Landh, Elisabet. (2014) Boksamtal som pedagogiskt verktyg: En studie om hur barn bearbetar skönlitteratur. (Hämtad 2021-03-15) [Undervisning_Larande_8_2014.pdf \(skolporten.se\)](#)

Gambrell, Linda B. (2011). "Seven Rules Of Engagement: What's Most Important to Know About Motivation to Read" http://clbaker.weebly.com/uploads/2/3/9/0/23901372/seven_rules_of_engagement.pdf (Hämtad 2021-02-16)

Hultgren, Frances & Johansson, Monika (2017). Stimulera läsintresse - en introduktion. (Hämtad 2021-03-17) [Skolverket.se](#)

Ingemansson, Mary (2018). *Djupläsning och Lässtrategier*. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1229989/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2021-03-30)

Langer, A, Judith (2017). *Litterära föreställningsvärldar: Litteraturundervisning och litterär förståelse*. Andra upplagan. Översättning : Anna Sörmark. Göteborg : Daidalos

Letmark, Peter (2021). Unga läser allt mindre men är bra på att förstå vad de läser. Dagens Nyheter. <https://www.dn.se/insidan/unga-laser-allt-mindre-men-ar-bra-pa-att-forsta-vad-de-laser/?fbclid=IwAR0yeOKYtGRmBmG0areipk9R5C0njN68gntVNampLO4eGIXI8Is5vAniICs> (Hämtad 2021-03-22)

Lgr 11 (2019). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet: reviderad 2019. Stockholm: Skolverket.

Nordenstam, A., & Widhe, O. (2017). Högläsning för äldre elever. En mötesplats för teori och praktik. Lir. Journal. <http://130.241.16.45/ojs/index.php/LIRJ/article/view/3757> (Hämtad 2021-03-11)

Nordlund, Anna & Svedjedal, Johan (2020). Läsandets årsringar: Rapport och reflektioner om läsningens aktuella tillstånd i Sverige. Stockholm: Svenska Förläggareföreningen Ek. för https://www.forlaggare.se/sites/default/files/lasandets_arsringar_0.pdf

Parsons, Allison Ward; Parsons, Seth A.; Malloy, Jacquelynn A.. (2018) Upper Elementary Students' Motivation to Read Fiction and Nonfiction. (Hämtad 2021-02-08) <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.hkr.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=a457f543-d2bf-4962-889c-4d0c054952c3%40sessionmgr102>

Regeringskansliet (2017-04-20) <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/04/om-vikten-av-att-lasa/> (Hämtad 2021-01-26)

Rosenblatt, Louise (2002). Litteraturläsning som utforskning och upptäcktsresa. Lund : Studentlitteratur.

Skolverket (2020-11-25) <https://www.skolverket.se/for-dig-som-ar.../skolbibliotekarie/stark-elevers-sprakliga-formaga> (Hämtad 2021-01-26)

Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger., Liberg, Caroline (2017). *Lärande skola bildning*. Stockholm: Natur och kultur.

Utbildningsradio, Varför ska vi läsa? (2016), <https://urplay.se/program/196308-orka-plugga-varfor-ska-jag-lasa> (Hämtad 2021-01-26)

Varga, A., Hultgren, F., Widhe, O. (2015) Att stimulera elevers läsintresse - ett samverkansuppdrag Skolverket <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:857432/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2021-03-08)

Vetenskapsrådet. (2017). God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet. God forskningssed (vr.se)

Woolfolk, Anita, Karlberg, Martin (2014). Pedagogisk psykologi. Pearson Education Limited